

O JEZIKU in jezikovni kulturi

Kadar govorimo o jezikovni kulturi, mislimo na tisti odnos, ki bi ga moral imeti vsakdo, predvsem seveda izobraženec do svojega jezika. Tu gre v prvi vrsti za knjižni jezik, ki je, kot bomo videli, tako tvorba, ki stoji nad ljudskimi govori, je sicer od njih različna, a jih vendar povezuje v višjo enoto. Seveda gre tu tudi za pravilni odnos do ljudskih govorov, do naših narečij, ki so starejša od knjižnega jezika in temu osnova.

Ljudski jezik je proizvod ljudskega duha, ki ustvarja po intuiciji, pridobljeni v tisočih in sto tisočih let trajajočem razvoju. Je dobrina, ki nje vrednosti ne moremo dovolj preценiti. Knjižni jezik pa so zavestno in smotno razvili kulturni delavci, ki so izšli iz ljudstva, zato doji duha ljudskega jezika, da so ga mogli dvigniti na višino kulturnega govora, ki je povezal in združil posamezne ljudske govore ter postal enoten za ves narod. Knjižni jezik je torej kulturna dobrina, vredna in potrebna najskrbnejše nege.

V vsakdanjem življenju v borbi za pridobivanje tega, kar nam je potrebno za naše fizično življenje, najdemo le malokdaj priložnosti, da bi se zamislili nad čudovitim izumom, ki ga imenujemo artikularni govor ali kratko jezik. V stoisčih let trajajočem razvoju naših prednikov je med najpomembnejši tisti trenutek, ko je iz ust prazgodovinskega človeka prišla prva beseda iz artikularnih glasov, to se pravi takih, ki nastajajo s soudeležbo govornikov: organov: ustne in nosne votline, jezika, zob in usnic. V tistem trenutku je naš prednik postal res človek, stoječ vsikoli nad živaljo, ki zmore le neartikularne glasove.

Govor z artikularnimi glasovi je po razvoju, trajajočem najbrže več stotisočletij, pobudil novo iznajdbo: abecedo, iznajdbo, o kateri je dejal veliki Galilej, da je med temi iznajdbami najčudovitejša, ker nam daje čudovito moč, govoriti s pomočjo različnih variacij in 25 znakov tudi tistim, ki se še niso rodili.

Vsa beseda je združitev oziroma pravilne sinteze misli in zvoka. Domislek zapisati besedo, ki je majhen organizem, s preprostimi znamenji, in ugotovitev, da je za vsak artikularni, t. j. človeški govor potrebno le skromno število znakov, ki jih imenujemo črke — je gotovo čudovito. Čudovita je ta iznajdba, da si njene pomembnosti tako redko zavedamo. Otroci, ki se ob spretnem učiteljevem vodstvu igraje nauči brati in tudi pisati, se tega gotovo ne zaveda; tudi odrasli se nad to čudovito iznajdbo le redko zamislijo. In vendar je iznajdba abecede tako pomembna v razvoju človeške misli, vse naše civilizacije in kulture. Pomembnejša je od velikih iznajdb, ki so danes še predmet splošnega občudovanja: od iznajdbe smodnika, električnega stroja, različnega prenosnega energije, atomске energije.

Nastanek človeškega artikularnega govora in iznajdba abecede sta potemtakem mejnika izredne važnosti v zgodovini. Iznajdba abecede in dalje zapisovanje govora v obliki, razumljivi tudi drugim, pa je imelo za nasledek še drugo stvaritev človeškega duha: zavestno preoblikovanje in likanje ljudskega govora v višjo enoto, ki jo imenujemo knjižni jezik.

Prvotna oblika knjižnega jezika je pravzaprav ljudski govor. Za knjižno slovenščino to vsekakor velja. V prvi razvojni fazi je naš jezik v glavnem narečje prvega slovenskega pisatelja. Pozneje je knjižna slovenščina začela čedalje bolj upajati v svoj sestav tudi oblike iz drugih narečij. Prizadevanje izoblikovati knjižni jezik tako, da bi bil razumljiv ljudem, ki govorijo sicer vsi slovensko, a vendar različna narečja, je naravna razvojna potreba knjižnemu jeziku v obsestvenoslovesni smeri, dasi so se vedno prevladovali vplivi določenih ljudskih govorov. Podlaga knjižnemu jeziku je torej ljudski govor. Po svojem nastanku, razvoju in namenu družbi kot kulturno narečje vse ljudske govore, stoji pa nad njimi in je bogatejši od njih. Zavestno so ga gladili in bogatili naši največji kulturni delavci. Da pa se ne izrodi in ostane sposoben, združevati vse pripadnike slovenskega rodu v celoto, ki ji pravimo slovenski narod, ne sme zatižati osnove, iz katere je izšel — ljudskega govora. Res je, da se tak, kakor ga danes pišemo, nikjer ne govori in se tudi nikjer in nikdar ni govoril, a je vendar ostal v tesni zvezi z živimi ljudskimi govori. Teoretična in praktična vprašanja, tičočna se knjižnega jezika, se dajo po navadi pravilno rešiti le ob upoštevanju ljudskega govora. Zato smo trdili, da spada v jezikovno kulturo v na-

šem smislu besede tudi pravilni odnos do ljudskega govora. Prav ta pa je zelo pogosto zgrešen. Tudi ljudje, ki znajo le svoje narečje, razumejo sicer knjižni jezik, a ga aktivno sami ne morejo pisati, ocenjujejo svoj govor največkrat čisto napačno. Kadar hočemo n. pr. od takega človeka izvedeti, kako se to ali ono v njegovem govoru imenuje, nam utegne n. pr. takole odgovoriti: »Pri nas pravimo temu tako in tako; kako pa je pravilno, ne vem. Zanj je pravilno le to, kar je zapisano, njegov lastni govor mu je manj vreden. Druž primer! Učitelj razlaga v šoli v knjižni slovenščini, učence se učijo knjižne izreke. Pa se zgodi, da učence v svojem odgovoru uporabi izrazito narečno obliko z značilno narečno izreko. Vse razred bruhne v smeh. Ni dvoma, da je to nepravilen odnos do pristnega ljudskega govora, pojav, ki ga je treba ob vsaki taki priložnosti pobijati. Ljudska govornica je tvorba ljudskega duha, bila je pred knjižnim jezikom in mu je podlaga. Prav ni manjvrednejša, še manj pa smešnejša je na njej. Danes skrbno proučujemo ljudske govore. Med vzroki, zaradi katerih delamo, je ne med zadnjimi, ni tudi ozir na knjižni jezik. Lahko trdimo, da je bil odnos izobraženih ljudi do ljudskega govora nekoč pravilnejši kakor je danes. Naši klasiki so se učili jezika pri nešolanem ljudstvu. Tako sta delala n. pr. Levstik in Jurčič, da omenimo samo dva, ki sta s tankim poslušanjem dojala značilnosti pristnega slovenskega izražanja. Posnemali so ju vsi, ki so hoteli pisati lepo slovenščino.

V času, ko smo živeli v tuji državi, je bil naš jezik eno izmed poglavitnih sredstev samoobrambe. Borili smo se morali za upoštevanje slovenščine v javnem življenju, v uradu in šoli, za slovenske ulične napise itd. itd.

(glej tudi Prosvetni delavec št. 20, 1954)

V BEOGRAJSKIH ŠOLAH

Natančneje smo si ogledali tri velike beograjske šole. Osemletka Veljka Druškevića je novo, veliko poslopje, ki so ga zgradili v zadnjem času — saj še zidarijo od inštalacije dovršujejo zadnja dela. Tudi vrt in dvorišče šole urejajo in bo verjetno uporabljen komaj sredi pomladi. Zgrajena je velika, ima 14 učilnic z vsemi pripadajočimi kabineti in pisarnami in je trenutno v njej nastančen 33 oddelkov s 1186 učencev — povprečje na oddelku je torej 33. Sma poslopje me ni navdušilo, imel sem občutek nečesa kasarniškega, ki ga delajo najbrž zelo dolgi in po mojem mnenju preozki hodniki, ki jih skušajo poživiti dolge vrste otroških risb.

Šola je izven mestnega središča, ena tistih, ki jih navadno kažemo obiskovalcem, ki se zanimajo za naše šolstvo. Dela pa po novem, takozvanem *oglednem planu*. V čem so značilnosti tega načrta? V prvem in drugem razredu imajo predmet spoznavanje prirode in družbe (naš stvarni pouk), kakor v hrvaških šolah, ki se v tretjem razredu nadaljuje kot isti predmet (zemljepis in spoznavanje prirode) toda brez zgodovine in se še ne poučuje predmetno temveč povezano, do neke mere kompleksno. Šole v četrtem razredu se priključijo tudi zgodovini. Že v osnovni šoli pa imajo posebne predmetne učitelje za risanje, fiziko in petje.

Posebnost v tej šoli pa je, da so že v tretji razred uvedli pouk tujega jezika — obvezno. Jezik lahko starši izbirajo (angleški, nemški, francoski, ruski) — v kolikor so seveda na razpolago strokovnjaki. Seveda pa tukaj pouk tujega jezika ni takšen, kakor ga poznamo iz naših srednjih šol. Vrši se v skupinah, kjer učitelj uporablja samo konverzacijske brez pisanja in učenja slovnice, uporablja gramofonske plošče in podobno. Razen tega poučujejo otroke tudi v manjših skupinah, največ do 20 otrok. Šole v petem razredu začnejo potem po »normalni metodi«, kakor jo poznamo tudi pri nas. Verjamem, priporočevanju tovaršev, da so starši za ta in takšen pouk navdušeni in da dosežejo z učenci lepe uspehe. Najbolj v modi sta trenutno tudi pri njih angleščina in nemščina, zadnja še vedno pod vplivom okupacije.

V 7. in 8. razredu imajo uveden predmet »priroda in domačina«, ki ima dve smeri: industrijsko in poljedelsko. V praksi pa ima pouk precej toretičen

Nič nič čudnega, da je bila takrat jezikovna kultura pri zavednih Slovincih razmeroma visoka. Kdor je v javnosti nastopal, je bil ali vsaj hotel biti nekaj jezikoslovca. Jezikovni kulturi teh mož smo dolžni hvalo za to, da se je naš knjižni jezik razvijal v skladu z ljudskim načinom izražanja in da je premagal vse tiste nezdrave težnje, ki so mu hotele vsiliti tujo, neljudsko smer.

Ko smo dobili lastno državo in se nam ni bilo treba več boriti za rabo našega jezika v javnem življenju, se je nekaj bistvenega izpremenilo. To, za kar smo se morali prej boriti, nam je kot zrel sad samo padlo v naročje. Razumljivo je, dasi nepravilnosti, da je naša skrb za pravilnost in lepoto jezika popustila, da smo celo mimogrede dovolili kvarjenje knjižnega jezika, poplavo ne samo nepotrebnih tujk, temveč, kar je hušje, dopustili, da se je v naše izražanje začel utihotapljati tuj duh, tuj način izražanja. Tu ne mislimo toliko na leposlovno književnost, kot na vso drugo rabo knjižnega jezika v javnosti, v uradih, dopisovanju, pri napisih itd. Tu obožavamo stvari, ki ne pričajo o jezikovni kulturi, vredni kulturnega naroda. Mislimo, da ni preveč, če trdimo: vsak jezikovno nepravilen napis, oglas, vsaka taka javna objava v časopisu, na javnem orostoru in podobno priča o naši pomanjkljivi jezikovni kulturi.

Prej smo rekli, da se knjižni jezik tak, kot ga danes pišemo, nikjer ne govori. Za seboj ima že razvoj več stoletij. V tem času se je že močno izpopolnil, oceladil in obogatil z najrazličnejšimi novimi besedami. Zato je nujno, da se ga moramo učiti. Seveda skrb za to šola, včasih z večjim uspehom, z manjšim uspehom — to je odvisno najpogosteje od učiteljeve priprave in od njegove je-

in formalne značaj, ker nimajo za uspešno delo niti strokovnjakov, niti primernih delavnic.

Sploh se borijo s težavami najbolj pri vprašanju politične vzgoje otrok. Imajo sicer dve kabinetski učilnici, v celoti pa imajo preveliko kabinetov, učil in delavnic, ki tudi niso zadostno opremljene. Do neke mere skušajo po nadomestiti z obiskom na vart, delavnice itd. Šola prireja vsako leto razstave in priredbe (med letom in zlasti ob koncu leta), za katere vsi učitelji tekmujejo, ker se hoče vsak postaviti s svojim razredom in delom. Šola je ozvečena. Petje imajo v vseh razredih po 2 uri tedensko, lepota samo do četrtega razreda. Ker ima šola pouk v treh izmenah, ima upravitelj tudi svojega pomočnika in tajnika.

Pri hospitacijah me je posebej zanimal predmet »priroda in družbo«, ki mi je zvenel nekam prirode, kakor naš stvarni pouk. Nihakar ne bi hotel omaloževati dela učitelja v osnovni šoli, saj so se potrudile, da bi delale kar najbolje. Vendar sem odšel s šole z občutkom, da prav v pogledu prirode in družbe dajejo naši — dobri učitelji seveda — v stvarnem pouku več, kakor sem mogel upotovati v predmetu »priroda in družbo«.

Moralni pouk na šoli imajo, vendar pa so ga vsaj v višjih razredih spremenili v nekatere »razredniške ure«, ter s tem postali verjetno na stopnjo slučajnostnega in priložnostnega. Ura, pri kateri sem hospitalni, mi je to ugotovitev potrdila, ni pa seveda veljavna za celoto, saj o moralnem pouku nismo dobili natančnejših pojmov.

Na osnovni šoli »Starine Novaka«, ki je staro poslopje z osmi mi učilnicami in 21 oddelki (736 učencev) in kjer upraviteljuje predsednik beograjskega UD, nas je presenetila čistota in domačnost, katero skuša učiteljski zbor vnesti v šolo. Hodniki v prvem nadstropju je prav za prav sprejemnica, skoraj malo preveč nacičkana z rožami, slikami, zavesami in naslonjaki, toda — in morda prav zaradi tega — ljubko domača, s tendenco, da otroka vzbuja tudi estetsko.

Posebnost Beograda in skoraj bi lahko rekli njegov ponos pa je osemletka »Braca Ribara«. Poslopje je sicer staro, toda že zunanji izgled velike, vabeče vile, je name napravil dober vtis. Ta se je še povečal, ko sem stopil skozi velika vrata, pri katerih nam je želela dobrodošlico upraviteljica šole.

Načrte za to šolo je delala ženska in vse — od hodnikov, stopnišč do razredov in delavnic

zikovne kulture, to se pravi v smislu naših izvajanj ne samo od njegovega znanja in učne spretnosti, temveč tudi od njegovega intimnega odnosa do rodnega jezika. Žal se spominjamo, kako nam je bila slovnica včasih eden najzoprednejših predmetov. V rokah nespretnega učitelja utegne biti slovnica, čeprav slovnica materinščine, nekaj, kar učenec le težko prebavlja. Seveda ni naš namen, razpravljati o metodah poučevanja materinščine v šoli. S tem hočemo le poudariti, da je dolžnost šole, pospeševati pri mladini jezikovno kulturo. Tu ne gre le za znanje, temveč za nekaj bistvenega. Da je vzbujanje v glavo pustih slovnicih vzorcev za malo pripravnost, so pokazale izkušnje.

Jezik nam ne sme biti le sredstvo, s katerim se sporazumevamo, jezik ni zgolj socialno obličje. Sam ena največjih umetnin je umetniško gradivo za besedne umetnine. V nobeni drugi umetnosti nista oblika in vsebina tako v enoto zlit kot v resnični poeziji. V umetninah naših velikih pesnikov, ki so sami ustvarjali in bogatili knjižno slovenščino, je postala ta dragocena posoda najplemenitejših misli. Ali ni že samo to dejstvo dovolj, da doumemo, da je naša materinščina dobrina, ki jo moramo skrbno gojiti?

Ze v vsakdanji govorici je nešteto rečenic, ki so prave poetične metafore. Te dajejo že vsakdanji govorici večjo izrazno moč. Poplenjeni knjižni jezik pa je sposoben izraziti najtanjša čustva in najgloblje misli. Ker je ta izšel iz ljudskega govora, ga tudi v nadaljnjem razvoju ne smemo od njega preveč oddaljiti, da bo ne samo ohranil izrazno moč ljudske govorice, temveč jo še okrepil.

Izobraženi knjižni jezik je vrednota vsake višje kulture. Ker pa je hkrati tudi nujen pogoj za kulturni razvoj naroda, mora biti naš odnos do te vrednote intimnejši kot je do ostalih. Od tod naša zahteva: več jezikovne kulture.

Ivan Tominec

Šolska reforma in odročno podeželje

V tisku in na sestankih prosvetnih delavcev se iz dneva v dan množijo glasovi, ki pričajo, da stojimo pred šolsko reformo. Zdaj pa zdaj bo na široko razplamtel kres reformnih idej. Eden izmed najobčutljivejših živcev šolske reforme je obvezna šola v odročnem podeželju.

V mestih in v večjih krajih bo reforma sorazmerno lahko izvedljiva ter uspešna, če se nam le posreči, da točno določimo, kaj naj učenca do obvezna in kaj vsaka nadaljnja šola, ter ugotovimo, kateri šolski sistem bo za naše prilike in potrebe najprimernejši. Že po ustavi je določen kot edino dopusten takšen šolski sistem, v katerem so vse šole enako dostopne vsej mladini. Če pa hočemo, da bo naše šolstvo zasnovano na načelih najširše in najdoslednejše demokratičnosti, nastane problem, kako nuditi mladini brez ozira na to kje ona živi, to je v kakšnih terenskih, socialnih in gospodarskih prilikah, ter kakšnega poredka je, enake pogoje in enake možnosti, da pride do predpisane obvezne in tudi tudi nadaljnje izobrazbe. Ne moremo dopustiti, da bi tudi samo le manjši del naše mladine imel slabše izobrazbene možnosti, ker živi v oddaljenem pasivnem kraju, ker je morda delavskega porekla, pa mu zato dom ne more nuditi zadostne pomoči pri učenju doma, ker je kmečkobajarskega izvora in ga dom prezgodaj vključuje v gospodarsko produktivno delo, da nima dovolj časa za učenje.

Kar zavedajmo se, da popolnoma enakih pogojev ne more v tem pogledu ustvariti nobena reforma, da jih pa

lahko bolj ali manj izenačujemo. Ze današnji šolski sistem, čeprav nam povsem ne ustreza in je zato potreben reforma, je vključen v srednjo šolo neprimerno več mladine, kakor je bilo vključeno v predprilski Jugoslaviji. V šolskem letu 1937-38 je bilo v Dravski banovini v meščanskih šolah 17.598, v gimnazijah in realkah 12.135 ali skupno v nižjih in višjih splošno izobraževalnih srednjih šolah 30.033 dijakov, t. j. po 25 na 1000 prebivalcev. Na istem teritoriju so imele v šolskem letu 1952-53 nižje in višje gimnazije skupno 50.425 dijakov, kar da 40 gimnazijcev na 1.000 prebivalcev. Pri tem niso vštete strokovne šole, katerih število se je po osvoboditvi izredno dvignilo.

Z vključitvijo mladine v srednjo šolo vedar se ne moremo biti zadovoljni: prvič zato ne, ker naši dijaki v srednji šoli ne uspevajo in ne napredujejo, kakor bi morali; drugič zato ne, ker zajemajo naše srednje šole v glavnem le dijake iz ožje okolice. Ko govorimo, da gresta 2/3 učencev po dovršeni osnovni šoli v 1. r. gimnazije, ne smemo pozabiti, da so to učenci iz naših mest in iz večjih krajev, v katerih gredo vsi 100 odstotno v gimnazijo. Iz odročnih in pasivnih krajev še vedno ni zadostnega dotoka učencev, zlasti ne na višjo gimnazijo.

V črnomelskem okraju, ki šteje 25.272 prebivalcev, imajo le eno popolno gimnazijo in to v Črnomlju. Na njej je v nižjih razredih 350, v višjih razredih 90, torej skupno 420 dijakov, ki imajo odprto pot do gimnazijske mature. Značilno pa je, da je od teh 93,8% doma iz črnomelske občine, ki šteje 5.594 prebivalcev, in da je iz vseh ostalih sedmih belokranjskih občin, ki imajo 19.678 prebivalcev, komaj 6,2% dijakov.

Prav te stvari silijo k reformi našega šolstva. Priprepi se nam pa lahko, da pridemo tudi po drugi poti do enakih neuspehov pri vključevanju mladine v srednjo šolo. Zato se mi zdi, da bo treba v zvezi s šolsko reformo vprašanje podeželske šole obravnavati še prav s posebno pozornostjo.

Slovenci govorimo že od leta 1869 o splošni 8-letni šolski obveznosti. Reforma nam v tem pogledu zaenkrat ne bo prinesla nič novega. Izpopolniti pa bomo morali naše šolstvo tako, da bomo teh 8 šolskih let prav povsod izpolnili do dane mere. Do nekega maksimuma z enako izobrazbeno vsebino.

Ali bo mogoče tudi v najmanjši kraj odnosno v njegovo bližino postaviti obvezno šolo, ki bo dajala mladini enakovredno izobrazbo, kakršno bo dajala obvezna šola v mestih in v večjih podeželskih centrih? In če tega ne bo mogoče, kaj tedaj? Ali smemo računati z možnostjo preselitve vse šoloobvezne mladine, ko doseže določeno stopnjo šolanja, t. j. dovrši določeni razred, v kraj s popolnejšo obvezno osemletno šolo?

Za javno diskusijo bi rad povedal nekaj misli naprej v zvezi s prvim in nato v zvezi z drugim vprašanjem.

Na vsak način bo treba stremeti za tem, da vključimo čim več mladine v normalno razviti tip obvezne 8-letne šole direktno, t. j. z obiskom šole od doma. Razvitejšim šolskim tipom se bomo bližali na eni strani z otvarjanjem novih oddelkov na nižje organiziranih šolah. Treba bo doseči, da bomo lahko organizirali drugi oddelke že na šoli, ki bo imela nad 20-25 učencev, tretji oddelke na šoli s 40-50 učenci, četrti na šoli s 70-80 učencev itd. Za otvarjanje oddelkov na nižje organiziranih šolah morajo obveljati vsekakor posebni kriteriji. Razumljivo je, da bo tako šolstvo dražje. Če govorimo o pomoči pasivnim krajem, je prav gotovo, da je lahko tudi razvitejša šola ena izmed oblik take pomoči.

Na drugi strani pa bo treba, v kolikor bodo dopuščale terenske prilike, združevati še nadalje nižje organizirane šole in tvoriti višje organizirane. V kolikor se ne bi dali vključiti v razvitejši tip šole vsi razredi neke nižje organizirane šole, bo treba uvajati

sistem dvojne šolskega okoliša, t. j. učenci bodo obiskovali nižje razrede (katere in koliko, bodo narekovale krajevne prilike) v domači nižje organizirani šoli, medtem ko bodo višje razrede obiskovali v nekoliko bolj oddaljeni šoli normalnega tipa.

Pri popolnem ali delnem združevanju šolskih okolišev bo treba poznati pravo mero, da ne napravimo iz učencev popotnikov in vozačev, ki bodo izgubljali na potovanju najlepši čas dneva. Oddaljenosti učencev in učencev vozač študirata pod subjektivno težjimi pogoji, kakor učencev blizu šole, zato je nujno šolanje problematično.

S takšnimi in še drugačnimi načini bomo znali število nižje organiziranih šol odnoso- no ustvariti na njih znosljivejši delovne pogoje. Upam, da bomo kmalu lahko likvidirali enooddelčno šolo z osmimi razredi močno po dvomim, da bi bilo mogoče odpraviti nižje organizirane šole sploh. Zato se mi zdi, da je mogoče odgovoriti na prvo vprašanje le delno, ne pa v celoti pritrdilno. V nekaterih krajih bodo nujno le še ostale šole, ki zaradi izredno nizkega števila učencev ne bodo imele dovolj učiteljev, da bi mogle predelati predpisano učno gradivo v normalnem obsegu. V takih primerih se odpira pred nami drugo izmed navedenih vprašanj.

Domača nižje organizirana šola bo uspešno rešila naloge nižje in tudi če naloge srednje stopnje obvezne šole. Če bosta na njej le dva učitelja ali celo en sam (enooddelčna šola bo pač s sprejemanjem novincev vsako drugo leto morala doseči strukturo dvooddelčne šole), ne bo mogla taka šola na višji stopnji dati učencem enakovredne izobrazbe, kakršno bo dala višja stopnja obvezne 8-letne šole normalnega tipa. Problematičen bo tedaj prehod učencev iz take šole na višjo gimnazijo in na strokovno šolo. V tem primeru bo treba najti rešitev, ki ne bo vnaprej diskriminiral mladine v odročnem podeželju.

Kako v takem primeru omogočiti mladini enotno pot navzgor v šole? Zase vidim zaenkrat dve možnosti:

1. Učenca na višji stopnji lahko iztrgamo iz domače nižje organizirane šole in ga preko internata vključimo v normalno 8-letno šolo, da na njej dobi zaključno obvezno izobrazbo in z njo pogoje za prehod v nadaljnje šole.

2. V kolikor bi učenec moral ostati doma tudi na višji, t. j. zaključni stopnji 8-letnega šolanja, bi na eno- in dvooddelčni šoli kljub nizkemu številu učencev v oddelku le ne dobil polnovredne izobrazbe, ki bi mu omogočala prehod v nadaljnje šole. V tem primeru bi govorili lahko o zasili višji stopnji obvezne 8-letne šole v posameznih odročnih krajih podeželja v nasprotju z normalno višjo stopnjo v večjih krajih in v mestih.

Prav ta zaslišnost zaključne stopnje obvezne šole v majhnih krajih podeželja govori za preselitve učencev v internat in za njih vključitev v obvezno šolo normalnega tipa. Vprašanje je le, v koliko bi bilo mogoče to realizirati. Ob strani puščam investicijska sredstva za zgraditev odnosno razširitev internatov, kakor puščam ob strani investicijska finančna sredstva za šolske prostore, napraviť hočem samo približen račun v zvezi z rednim vzdrževanjem učencev v internatu odnosno v domači šoli. Če računam stroške za vzdrževanje enega učenca v internatu povprečno 4.000 dinarjev na mesec, izplačamo z vzdrževalnimi petih učencev učitelja tudi z najdaljšo učno prakso Če računam še vzdrževalno šestega učenca za materialne izdatke, pridem pravzaprav do zaključka, da stane že šest učencev v internatu prav toliko, kakor stane novi oddelke z učiteljem vred na domači šoli. Pri tem nisem upošteval tega, da bo moral tudi preseljene učence nuditi učiti, pa bo zato treba več učiteljev in večjo kapaciteto učilnic in kraji, kamor bomo učence preselili.

Mislím, da bomo z manjšimi izdatki lahko odprli nove

(Nadaljevanje na 2. strani)

Od Ljubljane do Skoplja

Od Ljubljane do Skoplja

(Nadaljevanje s 1. strani)

Zanimivo pa je stališče, da se UD ne bavi s stanovanjskimi vprašanji, niti z materialnimi vprašanji šol in učiteljskega. Svoje naloge vidi v boju za strokovni dvig kadra, v razpravljanju o ideološko-strokovnih vprašanjih in podobno. Povezava med šolo in domom je dobra, rodilski sestanki so v Beogradu večinoma razredni. Šolski odbori pa se šele snujejo. Nimajo še razčiščenih osnovnih pojmov o raznih vprašanjih, niti določenih kompetenc. Zda razpravljajo o tem, ali naj odbor ureja samo materialna vprašanja na šoli, ali se lahko zanaša tudi za učno-vzgojno in socialno-zdravstveno problematiko. Pač pa zaenkrat sodo, da starši, ki imajo v šoli otroke, naj po možnosti ne bodo člani šolskega odbora. Zanimivo je tudi to, da v Beogradu nimajo vladne na učiteljsku, ker smatrajo, da mora biti vladna normalna, učiteljska najbližja osnovna šola.

Na obisku pri Pedagoškem društvu Srbije

Redkim učiteljem pri nas je najbrž znano, da izdaja Pedagoško društvo Srbije svoje pedagoške revije »Nastava i vaspitanje«. Prve številke letošnje letnika so nam dali za spomin na obisk. Kakšno problematiko obravnavajo? Navajam vsebino 1. in 2. številke 1954. Prva (raznana iskustva) je posvečena 9 članov, psihologiji 2, diskusiji in anketam 5, zgodovini šolstva 1, šolstvu na tujem 1, ocenam 3, pedagoški kroniki 2, ostalemu 4 članki. Vsaj po naslovih — zelo pestro. Revija izhaja v 400 izvodih — približno toliko nakladi ima tudi naša »Sodobna pedagogika«. Toda, Srbija ima nad 5000 šol, preko 17.000 učiteljev in profesorjev, a večina naročnikov so po izjavi tovarišev — šole. Samo Pedagoško društvo Srbije pa ima le 200 članov, v primerjavi z nami, kjer ima Pedagoško društvo Ljubljana-mesto okoli 150 članov, izredno malo. Pač problem, ali pa odprto vprašanje za nas in še večje — zanje.

Nekaj prosvetne problematike Srbije

Organizacija šolstva je v primerjavi s Hrvatsko zaradi objektivnih pogojev pestrejša, do neke mere pa tudi manj dograjena, kakor v Hrvatski, ali pa n. pr. pri nas. Tudi Srbija pozna štiriletno šolo, največjo pašnjo pa je v letih po osvoboditvi posvečala osemletni. Poleg tega imajo tudi nekaj šestletik, ki pa niso privlačne in jih ljudje odklanjajo. Kdor se je odločil, da nudi svojem otroku več kakor štiriletno šolanje, ga pač pošlje v osemletko, ki ima isti rang, kakor nižja gimnazija in iste možnosti za nadaljnji študij. Kot zanimivost so nam navedli neko šestletko v leskoveškem okraju, katero obiskuje iz vasi, kjer stoji šola samo en učenec, vsi ostali učenci iz te vasi pa obiskujejo oddaljeno osemletko v drugi vasi.

V šolskem letu 1952-53 je od vseh šolobveznih otrok v Srbiji (vseh je ga 900.000) imelo možnost nadaljevati šolanje v osemletki do 63% učencev, ki so dovršili 4. razr. osnovne šole. Po vojni so dobili novih 1168 osnovnih šol in pride dana na 1400 prvovalec po ena šola (nad povprečjem v FLR). Osnovne šole imajo danes v ga 5000 vseh oz. naseljih, ca 1000 naselij pa še svojih šol nima in obiskujejo njihovi učenci pač najbližje šole. Zanimiv je podatek, da je v šol. letu 1952-53 dokončalo 4. razr. osnovne šole 69% od vseh učencev, ki so začeli obiskovati osnovno šolo, da pa v osemletki dovrši osmi razred 50 do 60% otrok, ki vstopijo v prvi višji, to je peti razred.

Sploh so statistični podatki, ki so jih navajali tovariši na republiknem svetu mnogi od nas začudili zaradi izredne preciznosti (v koliko so realni, seveda nismo mogli ugotoviti). Samo nekaj števil iz njih:

V republiknem merilu dajejo od družbenega plana za prosveto:	
v letu 1952	28%
v letu 1953	31%
v letu 1954	29%

V republiknem merilu gre pa za učila komaj 1% od skupnih sredstev v proračunu, v bogatem Boru n. pr. samo 0,3%, v Trsteniku samo 0,05%. Posebna komisija ugotavlja, koliko in kakšnih učil manjka šolam na terenu. Tako so ugotovili v štirih okrajih, da od 117 šol nima 87 šol stavnice, 39 šol nima računal, 109 šol je brez tehnične, 64 šol brez metrske palice itd. — in samo 3 šole nimajo svoje delavnice. Podobne primere so nam navedli tudi za gimnazije, za katere pa je v okrajih največje zanimanje in se tudi zanje največ žrtvuje. Saj so primeri, ko ena sama gimnazija v okraju dobi več sredstev, kakor vse ostale šole skupaj! — Na drugi strani pa so po osvoboditvi zgradili 1244 (po nekaterih podatkih celo 1400 ali 1600) novih šolskih poslopj, to je več, kakor imamo v Sloveniji vseh osnovnih šol.

Težko pa je tudi v Srbiji vprašanje kadrov. V osnovnih šolah, kjer bodo z novim šol. letom dobili okoli 2000 novincev, bo stanje normalizirano v toliko, da bodo lahko imeli v oddelku povprečno 40 učencev. Ker pa je 80% vseh šol oz. oddelkov kombiniranih, so postavili zahtevo, da se mora kombinirani oddelki, ki ima nad 35 učencev — deliti. — Mnogo težja pa je situacija na osemletkih, v nižjih in popolnih gimnazijah. S tem, da so prenesli skoraj vse kompetence navzdol, t. j. na okraje, je marsikje nastal tak kaos, da je stanje nevdržno in mora republikni svet administrativno premeščati ljudi. Vendar pa pri tem ne uspeva dobro, ker od ca 100 premeščenih odhaja na novo službeno mesto komaj 5 ljudi. S tem, da so odprli nove višje gimnazije, se je stanje poslabšalo tudi tam. Za primer so navedli, da v Titovih Učicah na višji gimnaziji poučuje 14 osnovnošolskih učiteljev.

Naj navedem še pripombo o organizaciji republikanske sveta in okrajnih svetov za prosveto. Okrajni sveti za pro-

sveto so samo posvetovalno telo, o republiknem pa se vodi razgovori, če in v koliko je sploh potrebno, da obstoji. Odprli so namreč vprašanje, kdo oz. kateri organ naj se bavi in uravnava prosveto politiko: republikni svet za prosveto ali odbor za prosveto pri ljudski skupščini. Kakor rečeno, tega vprašanja še niso razčistili do kraja, vendar pa o njem razmišljajo zelo resno.

Posebno pozornost in skrb posvečajo fizični vzgoji otroka. Statistike, ki jih je navajal pomočnik sekretarja (podobne bi verjetno dobili tudi pri nas) jim namreč kažejo, da je ca 56% učencev podhranjenih. Sedaj se borijo za mlečne kuhinje, ki bi jih radi ustanovili na vseh šolah. Tudi druge statistike, ki jih je navajal, kažejo potrebo po večji skrbi za otrokovo telesno rast. Med drugim so ugotovili, da je fizična sposobnost naše mladine mnogo nižja in slabša, kakor v inozemstvu, n. pr.: naš mladinec vrže bombo 30 metrov, v Zahodni Nemčiji pa 45 metrov. Prav tako naš mladinec skoči v višino ca 15 cm manj, kakor v inozemstvu itd. Zaradi takih ugotovitev priteguje vse mlajšo učiteljsko v obvezne, toda krajše (3 do 7 dni) fizikulture tečaje, tovariši pomočniki pa se je tudi osebnost ogrevala za misel, da bi uvedli samo 5-dnevni tedenški pouk.

Na koncu še nekaj zanimivosti. V Srbiji dobijo v osnovnih šolah učenci spravevala šole, ko uspešno dovršijo četrti razred osnovne šole. Razen tega nimajo nobenih dnevnikov oz. priprav, niti »Tednikov«. Učitelj vpiše ob koncu ure snov, ki jo je obravnaval v razredno knjigo, kakor vpišujejo pri nas v srednjih šolah. Seveda je na tak način kakršnakoli kontrola vsaj otežkočena, če že ni nemogoča, naše bivanje v Srbiji pa je bilo prekratko, da bi lahko objektivno presodili in ugotovili efekt učiteljevega dela in otrokovo znanje v osnovni šoli.

Cvetko

Ura moralne vzgoje

Ob tehtnem članku tov. Koncele sem se zamislil. Že dolgo ni bilo nikogar, ki bi dregnil ob tako občutljivo točko naše vzgoje.

Ko je minulo šolsko leto poročala sindikalna grupa profesorjev na Velenjski gimnaziji matičnemu celjskemu društvu, je signalizirala veliko potrebo po priročniku za poučevanje družbene in moralne vzgoje.

Menda ni predmeta, ki bi bil po podajanju tako pisano pobarvan kot je pouk moralne vzgoje. Če ne bo priročnikov in ne kakih drugih konkretnih pojasnil k pouku družbene in moralne vzgoje, bo le ta v vsakem dnem kot predmet vse bolj anarhičen. Razrednikova ura? Brez vsake orientacije bi bila mnogokrat tudi prazna.

Učni načrt za družbeno in moralno vzgojo naj kar ostane. Na vsak način pa naj bo razredniku dovoljena svoboda, da bo ta predmet obravnaval po situaciji, ki jo od njega zahteva sodobno življenje v družbi. Tudi na naši šoli delam večidel tako.

Če bi bila le razrednikova ura, bi jo vsak vzel čisto individualno — ob reševanju oziroma opravičevanju zamud in sličenega bi naši vzgojni cilji zvedeneli.

Zastavili smo dobro. Manjka nam le metoda dela. Zato bi ne bilo napačno, če bi izmenjali mnenja s hospitacijami med kraji in okraji. To in pa vsaj en priročnik z znanstvenimi in metodskimi napotki!

Naročnikom »Savremene škole«

Prosimo naročnike, da obnove naročnino za l. 1955.

Naročnina znaša:

Za šole in ustanove:	
celoletno	600 din
polletno	300 din
Za učitelje in profesorje:	
celoletna	500 din
polletna	250 din

Plenum združenja učiteljev LRS

Pred občinim zborom, ki bo konec januarja v Kopru, se je 25. dec. 1954 sestel še plenum Združenja učiteljev Slovenije. Plenum je razpravljal o reformi šolstva, o družbenem upravljanju in o nekaterih materialnih vprašanjih.

O delu komisije in podkomisij za reformo šolstva je poročal tov. Peče Oskar. Diskutanti so se ob tej točki dnevnega reda dotaknili še mnogoterih problemov, ki so bolj ali manj povezani s šolsko reformo in se končno tudi zedinili v naslednjem: Plenum soglasno za izjavo republikanskega odbora, ki je bila objavljena v Borbi; plenum zahteva, da delajo vse komisije in podkomisije za reformo šolstva ob pritegnitvi najširše zainteresirane javnosti in njenih organizacij; plenum zahteva skorajšnji prelom z načinom izobraževanja učiteljskega kadra in mnoga več dela pri strokovnem izpolnjevanju tistega kadra, ki že poučuje; s tem v zvezi naj bi se pospešila organizacija izobraževalnega centra; plenum svari pred prenatrženim delom na celotnem področju šolske reforme; v Sloveniji bo treba posebno pozornost obravnavati nižje organizirano šolstvo, ki ga pa ne smemo reševati z internati, ampak s kvalitativnim in kvantitativnim dvigom učiteljskega kadra in s osiguranjem materialnih sredstev.

Pri vprašanju najuspešnejših poti, ki vodijo do resnično družbenega upravljanja (uvodne besede je govoril tov. Zdešar), so sodelovali prav vsi člani plenuma. Diskusija je pokazala, da je to upravljanje že zažvelo v vseh okrajih, da pa se prijemlji dokaj raznoliki. Zastopnike staršev vse ponekod volijo na rodiljskih sestankih (kar je po mnenju plenuma edino pravilno), drugod pa na zborih volivcev. Nekako splošen pa je poljav, da

šolski odbori nimajo nobene besede pri šolskih proračunih, ki jih občinski tajniki krojijo po svoje. Nujno je, da bi s šolskimi proračuni upravljali šolski odbori. V zvezi s celotno diskusijo pa so bili sprejeti trije zaključki: Šolskim odborom je treba dati jasne konkretne naloge; učitelji naj bodo pri tem le poročevalci in iniciatorji, ker je nujno, da se odbori čimprej afirmirajo. Ne smemo pa pri tem pozabiti, da šolski odbori niso edini organ družbenega upravljanja v šolstvu. Še vedno bodo morali bdeli nad šolstvom tudi politični forumi in družbene organizacije, saj bi v nasprotnem primeru pomenilo, da smo v družbenem upravljanju zašli v neko ožino.

V zvezi z materialnimi problemi je bilo največ govora o izvajanju zadnjih uredb. Ugotovljeno je bilo, da so kriteriji za določanje težkih mest izredno labilni. OLO Postojna na primer nima niti enega zelo težkega mesta, Jesenice pa so

zajele tudi kraje, ki tudi po še tako splošnem kriteriju ne bi spadali v to kategorijo. Svet za prosveto in kulturo bi vsakega moral predhodno organizirati nekakšen posvetovalni ali koordinacijski sestanek. Glede naravnih dohodkov je plenum potrdil že znano stališče rep. odbora. Zaključki diskusije so v glavnem naslednji: Znova bo treba proučiti vprašanje učne obveznosti šolskih upraviteljev. Primerjava z ravnatelji nižjih gimnazij kaže prevelike razlike; urediti bo treba razpon pri številu otrok v razredu, ako ti presegajo število 40; plenum odločno zahteva, da se vse veljavne uredbe tudi izvajajo; plenum ugotavlja, da je preč problem vprašanje odnosa občinskih tajnikov do šolstva, ki predstavljajo marsikje celotno oblast; plenum smatra, da je treba pasivne okraje bolje dotirati, dokler ne bodo ti mogli razviti svoje lastne gospodarske dejavnosti.

H konec je plenum še sklenil, da bo na letni skupščini v Kopru glavni referat »Šolska vzgoja mladine«.

Šolska reforma in odročno podeželje

(Nadaljevanje s 1. strani)

oddelke na nižje organiziranih šolah in šli pri številu učencev, potrebnem za en oddelki, še pod navedeno mejo. Dražje bo, če iztrgamo učence iz družin, da bi jih vzdrževali v internatih. Lažje bo rešljiv problem vsake šole in vsake prosvete v splošnem, če bomo usposobili dovolj učiteljev in bomo skušali, v kolikor bo le mogoče, reševati vprašanje obvezne izobražbe na samem terenu z uvajanjem razmetanih tipov obvezne 8-letne šole bodisi z znižanjem števila učencev za en oddelki ali z

združevanjem šolskih okoliščin. Pri tem seveda ne izključujem, da bo v skrajnem primeru, ko bo na šoli le preniklo število učencev, potrebno prešolanje tudi celotne višje stopnje. Vprašanje podeželske šole bo treba reševati zelo prožno.

Praviloma se bo učitelj na nižje organizirani šoli prizadeval, da na določeni bodisi na višji ali celo na srednji stopnji doseže prešolanje tistih učencev, ki so se odločili za nadaljevanje študija po obveznem šolanju. Prešolali se bodo pač v normalno razvito 8-letno obvezno šolo, ki jim bo dala potrebno osnovo za nadaljevanje študija.

Kako bi podrobni učni načrt koristil šolski reformi

Že tolikokrat obravnavana šolska reforma ne bo dosegla vidnejšega uspeha, dokler ne bo naša dejanska reformatorjev v učilnicah samih.

V teoriji so nam že znane smernice, ki jih naj upoštevamo pri pouku. Glavna zahteva je v tem, da se ves pouk nasloni na življenjsko stvarnost in uporabnost. Prvi korak je že storjen. Pred sabo imamo nov učni načrt za gimnazije in višje razrede osnovnih šol. Naša naloga pa je, da ga prekvajamo, pregledamo in izpopolnimo. Prepričevalno in aktivno živela v naši šolski mladini, bi bilo treba storiti še en korak. Ko smo brali napoved, da bo sledil »podrobni učni načrt, smo si nekateri predstavljali brošuro, v kateri bo snov podrobno razdeljena in razvrščena po časovnih obdobjih in učnih skupinah, kakor smo to vajeni pri sedanjih podrobnih učnih načrtih.

Krivicu bi delali sestavljalcem novega načrta, da tega niso upoštevali, saj so ga opremili s številnimi metodskimi navodili za posamezne predmete, kar je pri tem učnem načrtu nekaj novega, kajti ta navodila so obsenejša in preciznejša. V tem oziru je načrt res podoben ter kaže velik napredek.

Da odgovorim na naslovno vprašanje, mislim na sestavo še enega načrta, podrobnejšega. Po vsakem novem učnem načrtu je bila doslej naloga vsakega razrednega ali predmetnega učitelja, da si je po okvirnem sam sestavi svoj podrobni načrt za ves razred ali določen predmet. Snov je razdelil na tedne ali na mesece. Ker je tako delo subjektivnega značaja, so bili ti podrobni učni načrti zelo različni. Le ponekod so se takega dela lotili kolektivno in s tem prihranili čas, dosegli pa večjo enotnost.

V tem primeru pa gre za nekaj drugega. Mislim na izdelavo takega podrobnega učnega načrta, ki bi bil opremljen z nekaterimi vzornimi učnimi slikami k nekaterim težjim poglavjem iz vsakega predmeta. Te učne slike bi naj bile opremljene s skicami, načrti, grafikoni, kratkimi opisi, zemljevidi in z vedbo učil in literature, kjer je snov natančno razložena. To bi bila poleg sistematično urejenega načrta še zbirka vzornih učnih slik, ki bi služile učitelju za obravnavo ostalega, metodično neobdelanega učnega gradiva. Te vzorne učne slike bi morale biti zajete iz vsakega predmeta. Take vzorne učne slike bi morale obsegati vsa današnja gospodarsko, kulturno in politično stvarnost, prav to, kar od reforme pričakujemo in z njo hočemo doseči. Tak načrt ne bi bil več samo podrobni učni načrt, marveč metodičen kazipot v šolsko reformo. Verbalizmu bi bil s tem zadan smrtni udarec. Sleherni učitelj bi v njem videl sliko svojega dela.

Komaj sem to zapisal, že slišim ugovor: To je šablona!

Odgovor je lahek. Kaj je boljše: ali nekaj po vseh metodskih načelih obravnavanih učnih slik ali sedanja verbalistična podana učna enota? Poudarjam: tak podrobni učni načrt bi obsegal le nekaj najtežjih poglavij v obliki opisnih učnih slik, ostalo gradivo

naj bo prepuščeno učiteljevi spretnosti in iznajdljivosti.

Za tako delo so potrebne žrtve. Te žrtve pa morajo biti primerno nagrajene, kakor je nagrajen vsak rokopolis, ki se spremeni v knjigo. Poleg tega bi morala biti še razpisana nagrada za najboljša dela. Prepričan sem, da bi se zanjo potegovali marsikaj vzoren metodiki.

Delo bi bilo kolektivnega značaja in bi opozorilo na marsikako učilo, ki ga danes še nimamo ali pa je že pozabljeno. Ob takem delu bi nastajali najrazličnejši in najtehtnejši predlogi za sestavo

boljših in bolj praktičnih učbenikov šolske reforme bi se s tem že začela.

Omenim naj samo še to, kakšna naj bi bila organizacija tega dela. Zelo enostavna. Nekaj strokovnjakov za vsak predmet naj izbere teme za učne slike, izdelava norme (velikost, oblika, izdelava) za priloge ter razpiše natečaj, postavi rok ter prevzame redakcijo. Finančno plat si naj delita založba in SPK LRS. Nič ne bi škodilo, če bi vsak učitelj dobil tako knjigo zastoni, šolska inspekcija pa naj ugotavlja rezultate novega pouka.

-k

JANEZ TOMŠIČ:

Metodika prirodopisnega pouka v osnovni šoli

Ker je vsaka izobrazba kompleksen pojem, se je treba enostranske usmerjenosti pouka toliko bolj izogibati, čim nižja je stopnja šole. S tega stališča je bilo, kolikor vem, precej pomislekov proti uvedbi prirodopisa kot posebnega predmeta že v 3. in 4. razred osnovne šole, posebno še z ozirom na prav detinjsko fizično zmogljivost prizadetih učencev. Zlasti učni načrt iz l. 1946 je zbujal hude dvome o pedagogičnih in psiholoških sposobnostih njegovih sestavljalcev; saj je zahteval od otrok 3. in 4. razreda, ki še niso dobro odločili igrači, nič več in nič manj, kakor »razumevanje zakonitosti v razvoju organizma in razumevanje osnov razvojne teorije. Učenci naj bi si pridobili jasno predstav o zgodovinskem razvoju organskega sveta ter o poreku in mestu človeka v naravi« (cit. Tomšič, Metodika, str. 36).

Pregled učnih načrtov za prirodopis v 3. in 4. razredu osnovne šole, ki so se po osvoboditvi že večkrat spremenili, nam kaže, kako so prvotno močno pretirane zahteve glede tega pouka odločujoči postopno zniževale. Poskusni učni načrt, sprejet za š. l. 1953-54 po snovi, obliki in razporeditvi gradiva že kar ustreza zmogljivosti 9 do 10 letnih otrok, seveda, če zna učitelj odbrati pravo mero.

Pričujoča Metodika obravnava na 220 straneh najrazličnejšo vsebino, ki je zajeta v glavnem v teh poglavjih:

Kratek zgodovinski pregled prirodopisnega pouka v osnovnih šolah na Slovenskem, Obravnavanje glavnih panog prirodopisa, Učne metode, Učna sredstva, Učiteljeva priprava za pouk, Potek pouka in Delo ob organizaciji prirodopisne zbirke. Na koncu po sameznih poglavjih so navedeni izčrpní seznam literaturne o obravnavani snovi.

Iz celotnega teksta te knjige se odraža avtorjeva velika ljubezen do predmeta in njegove strokovna razgledanost. Le škoda, da ni vsebina bolj pregledna in slog bolj zgoščen.

Iz navedenega seznama vsebine, ki niti ni popoln, je razvidno, da je avtor problematiko prirodopisnega pouka v 3. in 4. razredu osnovne šole vsestransko osvelil; to je posebno važno z ozirom na dejstvo, da je zdaj prirodopisu v osnovni šoli odmerjena dosti večja vloga kot kdajkoli prej. Vendar pa se avtor zaveda, da

bo praksa lahko še to in ono vprašanje revidirala, kot to odkrito ugotavlja konec predgovora. Naj še pripomnim, da se Metodika sicer največ ukvarja z biološkimi disciplinami naravoslovja, vendar pa, v skladu z učnim načrtom, upošteva tudi ostale naravoslovne panoge. Avtor se je odločil, da vse to gradivo imenuje s skupnim izrazom prirodopis.

Razsoden učitelj bo to Metodiko uporabljal predvsem za svojo orientacijo pri delu, dobil pa bo v njej tudi marsikatero pobudo za lastno strokovno napredovanje. Vendar se je bati, da ne bi začelnika prav ta knjiga zapeljala, da bi hotel vse, kar je v njej navedeno, zahtevati tudi od otrok. Saj avtor sam priznava v predgovoru, da nekatere problematiko, ki jih navaja v knjigi, učenci 3. in 4. razreda ne bodo kos.

Tudi sam imam vtis, da je avtorja navdušenje za stroko v marsikaterem primeru zavledlo do prehudih zahtev napram našim najmlajšim. Tu in tam navaja probleme, ki sploh še ne segajo v interesno področje takih otrok. Tu pač ne velja njegov ugovor, da šola ne sme capljati za življenjem, ker ga tudi prehitelati ne sme. Pa tudi če smo prepričani, da bodo učenci večino gradiva, ki ga navaja ta knjiga, razumeli, ostane še vedno vreden pomislek: preveč dela, preveč dolžnosti in skrbi jim nalaga! Saj zahteva individualni biološki dnevnik, prirodopisno mapo, herbarij, pa še domače naloge, in vse to obvezno; kot kolektivno delo pa predvideva biološki kolektor, prirodopisni razredni časopis in prirodopisno etalno. Razen tega navaja še več drugih zapovedi, n. pr. dopisovanje učencev, delo ob organizaciji prirodopisne zbirke, ob prirodopisnih razstavah in v krožku, pa celo v šolskih počitnicah. — Prepričan sem, da vse to presegajo moči mladih glav, posebno še, če pomislimo, da imajo poleg prirodopisa tudi dosti drugega učnega in da so premnogi še trdo pritegnjeni k domačem delu. Čudno, da avtor tega ne upošteva, ko ravno sedaj slišimo od vseh strani zahteve, da je treba šolsko mladino rešiti pretežkega bremena in se ustrezno temu krčiti delovni program tudi srednješolcem.

To bi bil po mojem mnenju glavni očitek tej sicer potrebni in koristni knjigi. Bufon

Proti bolečinam vseh vrst

(glavobola, zobobola, reumatičnim bolečinam, nevralgije itd.)

zahtevajte v lekarnah le originalno škatlico tablet

COFFALGOL

ali tablete z močnejšim učinkom

PHENALGOL

Izdeluje: LEK — tovarna farmacevtskih in kemičnih proizvodov, Ljubljana

Obenem čestita tovarna

Lek

vsem srečo in uspešno novo leto 1955

Berite

„LJUDSKO PRAVICO“

in obveščeni boste o vseh kulturnih, gospodarskih in političnih dogodkih doma in po svetu

Pedagoški kongres v Pleysteinu

Vprašanje strokovnih kadrov je danes pri nas prav tako važno, kakor vprašanje materialnih sredstev, da ne rečemo, da včasih še celo bolj. Poznana nam je krilatica: »Kadri rešujejo vse!«. Nekateri vprašanje kadrov podcenjujejo in menijo, da je dovolj, če imamo potrebna materialna sredstva. Takšno mnenje je napačno. Danes ne smemo podcenjevati vloge ljudi in precenjevati vloge strojev, kajti stroji postanejo sijajna stvar šele tedaj, če jih upravljajo ljudje, ki stroje dobro poznajo. Danes, ko so že mnoga podjetja z delavskimi sveti in upravnimi odbori spoznala, da je dober strokovni kader lahko uspešno deluje v proizvodnji, je veliko povpraševanje po strokovnih kadrih. In kje jih dobiti? Iz naših strokovnih šol seveda. Ali so naše strokovne šole danes sposobne vzgajati za operativno potreben in dober našač? Na žalost moramo ugotoviti da ne, ker strokovne šole

strokovne šole s premeščenjem iz tehnično-upravne službe ali iz operativne, ker je na šolah primanjkovalo tehniških kadrov. Kdo od dobrih strokovnjakov bo danes odšel iz operativne ali tehnično-upravne službe na strokovno šolo? Nikdo, ker nobeden neče imeti nižjih prejemkov. Morda še kak posameznik, slab strokovnjak, ki je v operativni nesposoben, vendar le res samo posameznik. Naše strokovno šolstvo mora napredovati, ne pa padati. Do nedavnega smo vzgajali na gradbeni sred. šoli mlade kadre, katerih strokovni nivo nikakor ni zaoštal za nivojem absolventov pred II. svetovno vojno. Nasprotno njihovo splošno izobrazbo smo celo izboljšali.

Danes je vprašanje strokovnega kadra v strokovnih šolah kritično, zato ga je treba rešiti tako, da bo v korist naši skupnosti.

Ze to ni pravilno, da je VI. plačilni razred zadnji, s katerim

Potrebno je tudi poudariti, da so mnogi predavatelji prišli na

Konferenti so v diskusiji ugotovili, da smo pričeli s sistematičnim oskrbo sirot, reže malo pozno in so zato naša otroci zaradi slabim vzgojnim pogoji. Vso skrb moramo vsaj sedaj posvetiti vzgoji in pouku vojnih žrtev, da nadoknadimo vse ono, kar smo zamudili. Te otroke moramo dobro vzgajati in prekaliti v zavedne državljanke in borce napredne miselnosti, da bodo postali to, kar so bili njihovi starši, ki so bili žrtve za svobodo in lepšo bodočnost nas vseh.

moje mnenje, kot tudi
drugih, ki so me opo-
na vašo pripombo.
Drago Vončina

Dopis
»Prosvetni

bor. Res je
prosvetnega
eda, da je
deželi dru-
ka vrata za-
lo izven šol-
vaje, posla-
na zopet vja-
nišnje, radi bi
bili mnogi v
a vemo, da
koliko je bilo
bilke, koliko
no, in to gre

Da, prav ta vzgoja! Koliko
lepili besed je bilo že to tem
napisanih, koliko vzvišenih
teorij je že nastalo o tem na
pisanih mizah strokovnjakov,
ki so že pred dolgimi leti iz-
gubili živ stek za mladino v
razredu, ali pa morda sploh
že nikoli niso učili. No, in po-
glejmo odkrito na te stvari.
Učitelj v ljudski šoli je že v
precejšnji meri tudi vzgojitelj,
toda profesor v srednji šoli je
skoro izključno le še pred-
stava.

Logar Srečko, Idrij

Morda res, morda tudi ne.
Toda naša današnja dolžnost
pa je, da poznamo pota naš
mladine, da skušamo prepreči
čevati, pijančevanje, omejeva
pohajanje po nočnih zabava
ših in ji odpirati oči za
vrednejše oblike razvedril
navajati k sodelovanju
športnih društev, prikazova
bogastvo kulture, skratka
vzgajati jo.

Toda žal velja tudi tu stati
resnica, da je govoriti srebr
delati pa zlato.

Mirko Horvat

SOLE

SOLE

Cenjene naročnike in do-
sistnike obveščamo, da bo iz-
šla naslednja (dvojna) števil-
ka Prosvetnega delavca po ob-
nih zborih združenj, in to 27.
januarja. Material za to šte-
vilko moramo imeti najka-
meje do 20. januarja. Prosimo
vrednevsme za krajše članki,
ker smo z daljšimi, studiozni-
mi članki preskrbeli še za
nekaj števil. Če pišete za
objavo, pišite samo na eno
stran! Uredništvo

Od Ljubljane do Skoplja

(Nadaljevanje s 1. strani)

Zanimivo pa je stališče, da se UD ne bavi s stanovanjskimi vprašanji, niti z materialnimi vprašanji šol in učiteljstva. Svoje naloge vidi v boju za strokovni dvig kadra, v razpravljanju o ideološko-strokovnih vprašanjih in podobno. Povezava med šolo in domom je dobra, rodiljski sestanki so v Beogradu večina, ma razredni, šolski odbori pa se šele snujejo. Nimajo še razčiščenih osnovnih pojmov o raznih vprašanjih, niti določenih kompetenc. Zdad razpravljajo o tem, ali naj odbor ureja samo materialna vprašanja na šoli, ali se lahko zanima tudi za učno-vzgojno in socialno-zdravstveno problematiko. Pač pa zaenkrat so dijo, da starši, ki imajo v šoli otroke, naj po možnosti ne bodo člani šolskega odbora. Zanimivo je tudi to, da v Beogradu nimajo vadnice na učiteljski, ker smatrajo, da mora biti vadnica normalna, učiteljska najbližja osnovna šola.

Na obisku pri Pedagoškem društvu Srbije

Rednim učiteljem pri nas je najbrž znano, da izdaja Pedagoško društvo Srbije svoje pedagoško revijo »Nastava i vaspitanje«. Prve številke letošnjega letnika so nam dali za spomin na obisk. Kakšno problematiko obravnavajo? Navajam vsebino 1. in 2. številke 1954. Praksi (raznena iskustva) je posvečeno 9 član- kov, psihologiji 2, diskusiji in anketam 5, zgodovinski šolstva 1, šolstvu na tujem 1, ocenam 8, pedagoški kroniki 2, ostalemu 4 članki. Vsaj po naslovih — zelo pestro. Revija izhaja v 400 izvodih — približno toliko naklado ima tudi naša »Sodobna pedagogika«. Toda, Srbija ima nad 5000 šol, preko 17.000 učiteljev in profesorjev, a večina naročnikov so po izjavi tovaršev — šole. Samo Pedagoško društvo Srbije pa ima le 200 članov, v primerjavi z nami, kjer ima Pedagoško društvo Ljubljana-mesto okoli 150 članov, izredno malo. Pač problem, ali pa odprto vprašanje za nas in še večje — zanje.

Nekaj prosvetne problematike Srbije

Organizacija šolstva je v primerjavi s Hrvaško zaradi objektivnih pogojev pestrejša, do neke mere pa tudi manj dograjena, kakor v Hrvaški, ali pa n. pr. pri nas. Tudi Srbija pozna štiriletno šolo, naj- večjo pažno pa je v letih po osvoboditvi posvečala osemlet- kam. Poleg teh imajo tudi ne- kaj šestletk, ki pa niso pri- vlačne in jih ljudje odklanjajo. Kdor se je odločil, da nudi svojemu otroku več kakor štiriletno šolanje, ga pač pošlje v osemletko, ki ima isti rang, kakor nižja gimnazija in iste možnosti za nadaljnji študij. Kot zanimivost so nam navedli neko šestletko v leskovač- kem okraju, katero obiskuje iz vasi, kjer stoji šola samo en učenec, vsi ostali učenci iz te vasi pa obiskujejo oddaljeno osemletko v drugi vasi.

V šolskem letu 1952-53 je od vseh šolobveznih otrok v Srbiji (vseh je ca 900.000) imelo možnost nadaljevali šolanje v osemletki do 63% učencev, ki so dovršili 4. razr. osnovne šole. Po vojni so do- bili novih 1168 osnovnih šol in pride danes na 1400 prebiv- alcev po ena šola (nad pov- prečjem v FLR.). Osnovne šole imajo danes v ca 5000 va- seh oz. naselij, ca 1000 nase- ljev pa se svojih šol nima in obiskujejo njihovi učenci pač najbližje šole. Zanimiv je po- datek, da je v šol. letu 1952-53 dokončalo 4. razr. osnovne šole 69% od vseh učencev, ki so začeli obiskovati osnovno šolo, da pa v osemletki dovrši osmi razred 50 do 60% otrok, ki vstopijo v prvi višji, to je peti razred.

Sploh so statistični podatki, ki so jih navajali tovaršji na republikanski svetu mnoge od nas začudili zaradi izredne preciznosti (v koliko so realni, seveda nismo mogli ugotoviti). Samo nekaj števil iz njih:

V republiknem merilu dajejo od družbenega plana za prosveto:

v letu 1952	28%
v letu 1953	31%
v letu 1954	29%

V republiknem merilu gre pa za učila komaj 1% od skupnih sredstev in proračunu, v bogatem Boru n. pr. samo 0,3%, v Trsteniku samo 0,05%. Posebna komisija ugotavlja, koliko in kakšnih učil manjka šolam na terenu. Tako so ugo- tovlili v štirih okrajih, da od 117 šol nima 87 šol stavnice, 39 šol nima računal, 109 šol je brez tehnicne, 64 šol brez metrske palice itd. — in samo 3 šole nimajo svoje delavnice. Podobne primere so nam na- vedli tudi za gimnazije, za ka- tere pa je v okrajih največje zanimanje in se tudi zanje največ žrtvuje. Saj so primeri, ko ena sama gimnazija v okraju dobi več sredstev, ka- kor vse ostale šole skupaj! — Na drugi strani pa so po osvo- boditvi zgradili 1244 (po neka- terih podatkih celo 1400 ali 1600) novih šolskih poslopj, to je več, kakor imamo v Slo- veniji vseh osnovnih šol.

Težko pa je tudi v Srbiji vprašanje kadrov. V osnovnih šolah, kjer bodo z novim šol. letom dobili okoli 2000 novin- cev, bo stanje normalizirano v toliko, da bodo lahko imeli v oddelku povprečno 40 učen- cev, Ker pa je 80% vseh šol oz. oddelkov kombiniranih, so postavili zahtev, da se mora kombinirani oddelk, ki ima nad 35 učencev — deliti. — Mnogo težja pa je situacija na osemletkah, v njih jih in popo- lnihih gimnazijah. S tem, da so prenesli skoraj vse kompeten- tence navzdol, t. j. na okraje, je marsikje nastal tak kaos, da je stanje nevzdržno in mora republikni svet administra- tivno premeščati ljudi. Vendar pa pri tem ne uspeva dobro, ker od ca 100 premeščenih od- haja na novo službeno mesto komaj 5 ljudi. S tem, da so odprli nove višje gimnazije, se je stanje poslabšalo tudi tam. Za primer so navedli, da v Titovih Učicah na višji gim- naziji poučuje 14 osnovnošol- skih učiteljev.

Naj navedem še pripombe o organizaciji republiknega sve- ta in okrajnih svetov za pro- sveto. Okrajni sveti za pro-

sveto so samo posvetovalno telo, o republiknem pa se vo- dijo razgovori, če in v koliko je sploh potrebno, da obstoji. Odprli so namreč vprašanje, kdo oz. kateri organ naj se ba- vi in uravnava prosvetno po- litiko: republikni svet za pro- sveto ali odbor za prosveto pri ljudski skupščini. Kakor re- čeno, tega vprašanja še niso razčistili do kraja, vendar po o njem razmišljajo zelo resno.

Posebno pozornost in skrb posvečajo fizični vzgoji otro- ka. Statistike, ki jih je navajal pomočnik sekretarja (podobne bi verjetno dobili tudi pri nas) jim namreč kažejo, da je ca 56% učencev podhranjenih. Sedaj se borijo za mlečne ku- hinje, ki bi jih radi ustanovili na vseh šolah. Tudi druge sta- tistike, ki jih je navajal, ka- žejo potrebo po večji skrbi za otrokovo telesno rast. Med drugim so ugotovili, da je fi- zična sposobnost naše mladine mnogo nižja in slabša, kakor v inozemstvu, n. pr.: naš mla- dincev vrže bomo 30 metrov, v Zahodni Nemčiji pa 45 me-etrov. Prav tako naš mladinec skoči v višino ca 15 cm manj, kakor v inozemstvu itd. Za- radi takih ugotovitev pritegu- jejo vse mlajše učiteljstvo v obvezne, toda krajše (3 do 7 dni) fizikulture tečaje, tova- riši pomočnik pa se je tudi osebno ogreval za misel, da bi uvedli samo 5-dnevni teden- ski pouk.

Na koncu še nekaj zanimi- vosti. V Srbiji dobijo v osnov- nih šolah učenci sprječevala šole, ko uspešno dovršijo če-rti razred osnovne šole. Ra- zen tega nimajo nobenih dnevn-ikov oz. priprav, niti »Tedi-nikov«. Učitelji vpiše ob koncu ure snov, ki jo je obravnaval v razredno knjigo, kakor vpisu- jejo pri nas v srednjih šol- lah. Seveda je na tak način kakršnokoli kontrola vsaj otrokščena, če že ni nemogoča, naše bivanje v Srbiji pa je bilo prekratko, da bi lahko objektivno presodili in ugotov- ili efekt učiteljevega dela in otrokovo znanje v osnovni šoli.

Cvetko

Ura moralne vzgoje

Ob tehtnem članku tov. Koncepcije sem se zamislil. Že dolgo ni bilo nikogar, ki bi dregnil ob tako občutljivo točko naše vzgoje.

Ko je minulo šolsko leto poročala simfonična grupa profesorjev na Velenjski gim- naziji matičnemu celjskemu društvu, je signalizirala veliko potrebo po priročniku za pou- čevanje družbene in moralne vzgoje.

Menda ni predmeta, ki bi bil po podajanju tako pisano pobarvan kot je pouk moralne vzgoje. Če ne bo priročnikov in ne kakih drugih konkretnih pomočnikov pri pouku družbene in moralne vzgoje, bo le ta z vsakim dnem kot predmet vse bolj anarhičen. Razrednikova ura? Brez vsake orientacije bi bila mnogokrat tudi prazna.

Učni načrt za družbeno in moralno vzgojo naj kar ostane. Na vsak način pa naj bo raz- redniku dovoljena svoboda, da bo ta predmet obravnaval po situaciji, ki jo od njega zahteva sodobno življenje v družbi. Tudi na naši šoli delam večidel tako.

Ce bi bila le razrednikova ura, bi jo vsak vzel čisto individualno — ob reševanju oziroma opravičevanju zamud in sličnega bi naši vzgojni ci- lji zvedenili.

Zastavil smo dobro. Manjka nam le metoda dela. Zato bi ne bilo napačno, če bi izmenjali mnenja s hospitacijami med kraji in okraji. To in pa vsaj en priročnik z znanstvenimi in metodskimi napotki!

Naročnikom »Savremene škode«

Prosimo naročnike, da ob- nove naročnino za 1. 1955.

Naročnina znaša:

Za šole in ustanove:	
celoletno	600 din
polletno	300 din
Za učitelje in profesorje:	
celoletna	500 din
polletna	250 din

Kako bi podrobni učni načrt koristil šolski reformi

Ze tolikokrat obravnavana šolska reforma ne bo dosegla vidnejšega uspeha, dokler ne bo našla dejanskih reformator-jev v učilnicah samih.

V teoriji so nam že znane smernice, ki jih naj upoštevamo pri pouku. Glavna zahteva je v tem, da se ves pouk na- sloni na življenjsko stvarnost in uporabnost. Prvi korak je že storjen. Pred sabo imamo nov učni načrt za gimnazije in višje razrede osnovnih šol. Naša naloga pa je, da ga pre- kvasimo, pregledamo in izpo- polnimo.

Prepričevalno in aktivno za- živel v naši šolski mladini, bi bilo treba storiti še en ko- rak. Ko smo brali napoved, da bo sledil »podrobni učni načrt, smo si nekateri pred- stavlili brošuro, v kateri bo snov podrobno razdeljena in razvrščena po časovnih obdobj-ih in učnih skupinah, kakor smo to vajeni pri sedanjih podrobnih učnih načrtih.

Krivično bi delali sestavljal- cem novega načrta, da tega niso upoštevali, saj so ga opre- mili s številnimi metodskimi navodili za posamezne pre- mete, kar je pri tem učnem načrtu nekaj novega, kajti ta navodila so obširnejša in pre- ciznejša. V tem oziru je načrt res podoben ter kaže velik napredek.

Da odgovorim na naslovno vprašanje, mislim na sestavo šole enega načrta, podrobnje- ga. Po vsakem novem učnem načrtu je bila doslej naloga vsakega razrednega ali pre- metnega učitelja, da si je po okvirnem sam sestavil svoj podrobni načrt za ves razred ali določen predmet. Snov je razdelil na tedne ali na mese- ce. Ker je tako delo subjek- tivnega značaja, so bili ti po- drobni učni načrti zelo različ- ni. Lene ponekod so se takega dela lotili kolektivno in s tem prihranili čas, dosegli pa večjo enotnost.

V tem primeru pa gre za nekaj drugega. Mislim na iz- delavo takega podrobnega učnega načrta, ki bi bil opremljen z nekaterimi vzor- nimi učnimi slikami k neka- terim težjim poglavjem iz vsa- kega predmeta. Te učne slike bi naj bile opremljene s ski- cami, načrti, grafikoni, krat- kimi opisi, zemljevidi in z na- vedbo učil in literature, kjer je snov natančno razložena. To bi bila poleg sistematič- ne urejenega načrta še zbirka vzornih učnih slik, ki bi slu- žile učitelju za obravnavo ostalega, metodično neobdelane- ga učnega gradiva. Te vzor- ne učne slike bi morale biti zajete iz vsakega predmeta. Take vzorne učne slike bi mo- rale obsegati vso današnje gospodarsko, kulturno in poli- tično stvarnost, prav to, kar od reforme pričakujemo in z njo hočemo doseči. Tak načrt ne bi bil več samo podroben učni načrt, marveč metodičen kaziput v šolsko reformo. Verbalizmu bi bil s tem zadan smrtni udarec. Sleherni učitelj bi v njem videl sliko svo- jega dela.

Komaj sem to zapisal, že slišim ugovor: To je šablona! Odgovor je lahek. Kaj je boljše: ali nekaj po vseh me- todskih načelih obravnavane- nih učnih slik ali sedanja ver- balistična podana učna enota? Poudarjam: tak podroben učni načrt bi obsegal le nekaj naj- težjih poglavij v obliki opisa- nih učnih slik, ostalo gradivo

naj bo prepuščeno učiteljevi spretnosti in iznajdljivosti.

Za tako delo so potrebne žrtve. Te žrtve pa morajo biti primerno nagrajene, kakor je nagrajen vsak rokopi, ki se spremeni v knjigo. Poleg tega bi morala biti še razpisana nagrada za najboljša dela. Prepričan sem, da bi se zanj potegoval marsikak vzoren metodik.

Delo bi bilo kolektivnega značaja in bi opozorilo na marsikako učilo, ki ga danes še nimamo ali pa je že pozab- ljeno. Ob takem delu bi na- stajali najrazličnejši in naj- tehtnejši predlogi za sestavo

boljših in bolj praktičnih učbenikov šolske reforma bi se s tem že začela.

Omenim naj samo še io, kakšna naj bi bila organiza- cija tega dela. Zelo enostavna. Nekaj strokovnjakov za vsak predmet naj izbere teme za učne slike, izdelava norme (ve- likost, oblika, izdelava) za priloge ter razpiše natečaj, po- stavi rok ter prevzame redak- cijo. Finančno plat si naj de- lita založba in SPK LRS. Nič ne bi škodilo, če bi vsak učitelj dobil tako knjigo zastoj, šolska inspekcija pa naj ugo- tavlja rezultate novega pouka.

-k-

JANEZ TOMŠIČ:

Metodika prirodopisnega pouka v osnovni šoli

Ker je vsaka izobrazba kompleksen pojem, se je tre- ba enostranske usmerjenosti pouka toliko bolj izogibati, čim nižja je stopnja šole. S tega stališča je bilo, kolikor vem, precej pomislekov proti uvedbi prirodopisa kot po- sebnega predmeta že v 3. in 4. razred osnovne šole, posebno še z ozirom na prav detinsko fizično zmogljivost prizadetih učencev. Zlasti učni načrt iz 1. 1946 je zbujal hude dvome o pedagogiki in psiholoških sposobnostih njegovih sestav- ljalcev; saj je zahteval od otrok 3. in 4. razreda, ki še niso dobro odločili igrač, ni več in nič manj, kakor »razu- mevanje zakonitosti v razvoju organizma in razumevanje osnov razvojne teorije. Učenci niti niso pridobili jasno pred- stavo o zgodovinskem razvoju organskega sveta ter o poreku

in mestu človeka v naravi« (cit. Tomšič, Metodika, str. 36).

Pregled učnih načrtov za prirodopis v 3. in 4. razredu osnovne šole, ki so se po osvo- boditvi že večkrat spremenili, nam kaže, kako so prvotno močno pretirane zahteve glede pouka odločujoči postop- no zniževali. Poskusni učni na- črt, sprejet za š. l. 1953-54 po snovi, obliki in razporeditvi gradiva že kar ustreza zmog- livosti 9 do 10 letnih otrok, seveda, če zna učitelj odbrati pravo mero.

Pričujoča Metodika obrav- nava na 220 straneh najrazlič- nejšo vsebino, ki je zajeta v glavnem v teh poglavjih:

Kratek zgodovinski pregled prirodopisnega pouka v osnov- nih šolah na Slovenskem, Obravnavanje glavnih panog prirodopisa, Učne metode, Učna sredstva, Učiteljeva pri- prava za pouk, Potek pouka in Delo ob organizaciji priro- dospisne zbirke. Na koncu po- sameznih poglavij so nave- deni izbrani seznam literature o obravnavanih snovi.

Iz celotnega teksta te knjige se odraža avtorjeva velika ljubezen do predmeta in nje- gova strokovna razgledanost. Le škoda, da ni vsebina bolj pregledna in slog bolj zgo- ščen.

Iz navedenega seznama vse- bine, ki niti ni popoln, je razvidno, da je avtor proble- matiko prirodopisnega pouka v 3. in 4. razredu osnovne šole vsestransko osvetlil; to je po- sebno važno z ozirom na dej- stvo, da je zdaj prirodopisu v osnovni šoli odmerjena dosti večja vloga kot kdajkoli prej. Vendar pa se avtor zaveda, da

bo praksa lahko še to in ono vprašanje revidirala, kot to odkrito ugotavlja konec pred- govora. Naj še pripomnim, da se Metodika sicer največ ukvarja z biološkimi discipli- nami naravoslovja, vendar pa, v skladu z učnim načrtom, upošteva tudi ostale naravo- slovne panoge. Avtor se je od- ločil, da vse to gradivo ime- nuje s skupnim izrazom pri- rodopis.

Razsoden učitelj bo to Me- todiko uporabljal predvsem za svojo orientacijo pri delu, do- bil pa bo v njej tudi marsika- tero pobudo za lastno stro- kovno napredovanje. Vendar se je bati, da ne bi začetnika prav ta knjiga zapeljala, da bi hotel vse, kar je v njej na- vedeno, zahtevati tudi od otrok. Saj avtor sam prizna- va v predgovoru, da nekatere- rim problemom, ki jih navaja v knjigi, učenci 3. in 4. razre- da ne bodo kos.

Tudi sam imam vtis, da je avtorja navdušenje za stroko v marsikaterem primeru za- vedlo do prehudih zahtev na- pram našim najmlajšim. Tu in tam navaja probleme, ki sploh še ne segajo v interesno področje takih otrok. Tu pač ne velja njegov ugovor, da šola ne sme capljati za življen- jem, ker ga tudi prehitovati ne sme. Pa tudi če smo pre- pričani, da bodo učenci večino gradiva, ki ga navaja ta knji- ga, razumeli, ostane še vedno važen pomislek: preveč dela, preveč dolžnosti in skrbi jim nalaga! Saj zahteva individu- alni biološki dnevnik, prirodopisno mapo, herbarij, pa še domače naloge, in vse to ob- vezno; kot kolektivno delo pa predvideva biološki kolektor, prirodopisni razredni časopis in prirodopisno čitalnico. Ra- zen tega navaja še več drugih zaposlitev, n. pr. dopisovanje učencev, delo ob organizaciji prirodopisne zbirke, ob priro- dospisnih razstavah in v krož- ku, pa celo v šolskih počitni- cah. — Prepričan sem, da vse to presega moči mladih glav, posebno še, če pomislimo, da imajo poleg prirodopisa tudi dosti drugega učnega in da so premnogi še trdo pritegnjeni k domačem delu. Čudno, da avtor tega ne upošteva, ko ravno sedaj slišimo od vseh strani zahteve, da je treba šolsko mladino rešiti pretež- kega bremena in se ustrezno temu krčiti delovni program tudi srednješolcem.

To bi bil po mojem mnenju glavni očiitek tej sicer potrebn in koristni knjigi. Bufon

Plenum združenja učiteljev LRS

Pred občinim zborom, ki bo konec januarja v Kopru, se je 25. dec. 1954 sestel še plenum združenja učiteljev Slovenije. Plenum je razpravljalo o reformi šolstva, o družbenem upravlja- nju in o nekaterih materialnih vprašanjih.

O delu komisije in podkomi- sij za reformo šolstva je poro- čal tov. Peče Oskar. Diskutanti so se ob tej točki dnevnega reda dotaknili še mnogoterih problemov, ki so bolj ali manj povezani s šolsko reformo in se končno tudi zdelili v nasled- njem: Plenum soglasno s izjavo republiknega odbora, ki je bila objavljena v Borbi; plenum zahteva, da delajo vse komisije in podkomisije za reformo šol- stva ob pritegnitvi najširše za- interesirane javnosti in njenih organizacij; plenum zahteva skorajšnji prelom z načinom izobrazbe učiteljskega kadra in mnoge več dela pri strokovnem izpopolnjevanju tistega kadra, ki že poučuje; s tem v zvezi naj bi se pospešila organizacija izo- braževalnega centra; plenum svari pred prenatrženim delom na celotnem področju šolske re- forme; v Sloveniji bo treba po- sebno pozorno obravnavati niže organizirano šolstvo, ki ga pa ne smemo reševati z internati, ampak s kvalitetnim in kvanti- tetnim dvigom učiteljstva na teh šolah in z osiguranjem ma- terialnih sredstev.

Pri vprašanju najuspešnejših poti, ki vodijo do resnično druž- benega upravljanja (uvodne be- sede je govoril tov. Zdešar), so sodelovali prav vsi člani ple- numu. Diskusija je pokazala, da je to upravljanje že zaživelo v vseh okrajih, da pa so prijeli dokaj raznoliki. Zastopnike star- šev vse ponekod volijo na rodi- teljskih sestankih (kar je po mnenju plenuma edino pravilno), drugod pa na zborih volivcev. Nekako splošen pa je pojav, da

šolski odbori nimajo nobene be- sede pri šolskih proračunih, ki jih občinski tajniki krojijo po svoje. Nujno je, da bi s šolskimi proračuni upravljali šolski od- bori. V zvezi s celotno diskusijo so po bili sprejeti tile zaključki: Šolskim odborom je treba da- jati konkretne naloge; učitelji naj bodo pri tem le poročevalci in iniciatorji, ker je nujno, da se odbori čimprej afirmirajo. Ne smemo pa pri tem pozabiti, da šolski odbori niso edini or- gan družbenega upravljanja v šolstvu. Še vedno bodo morali bedeti nad šolstvom tudi politični forumi in družbene organizacije, saj bi v nasprotnem primeru pomenilo, da smo v družbenem upravljanju zašli v neko ožino.

V zvezi z materialnimi pro- blemi je bilo največ govora o izvajanju zadnjih ureb. Ugo- tovljeno je bilo, da so kriteriji za določanje težkih mest izred- no labilni. OLO Postojna na primer nima niti enega »zelo težkega« mesta, Jesenice pa so

zajele tudi kraje, ki tudi po šo tako splošnem kriteriju ne bi spadali v to kategorijo. Svet za prosveto in kulturo bi vsakokor moral predhodno organizirati nekakšen posvetovalni ali ko- ordinacijski sestane. Glede na- turalnih dohodkov je plenum potrdil že znano stališče rep. odbora. Zaključki diskusije so v glavnem naslednji: Znova bo treba proučiti vprašanje učne obveznosti šolskih upraviteljev. Primerjava z ravnatelji nižjih gimnazij kaže prevelike raz- like; urediti bo treba razpon pri številu otrok v razredu, ako ti presegajo število 40; plenum odločno zahteva, da se vse vs- javne uredbe tudi izvajajo; ple- num ugotavlja, da je pereč pro- blem vprašanje odnosa občin- skih tajnikov do šolstva, ki predstavljajo marsikje celotno oblast; plenum smatra, da je treba pasivne okraje bolje doti- rati, dokler ne bodo ti mogli razviti svoje lastne gospodarske dejavnosti.

H koncu je plenum še sklenil, da bo na letni skupščini v Ko- pru glavni referat »Pošolska vzgoja mladine«.

Šolska reforma in odročno podeželje

(Nadaljevanje s 1. strani)

oddelke na niže organiziranih šolah in šli pri številu učen- cev, potrebnem za en oddelk, še pod navedeno mejo. Dražje bo, če iztrgamo učence iz družin, da bi jih vzdrževali v internatih. Lažje bo rešljiv problem vsake šole in vsake prosvete v splošnem, če bomo usposobili dovolj učiteljev in bomo skušali, v kolikor bo le mogoče, reševati vprašanje obvezne izobrazbe na samem terenu z uvajanjem razvitejših tipov obvezne 8-letne šole bodisi z znižanjem števila učencev za en oddelk ali z

združevanjem šolskih okoli- šev. Pri tem seveda ne izklju- čujem, da bo v skrajnem pri- meru, ko bo na šoli le pre- nizko število učencev, potreb- no prešolanje tudi celotne višje stopnje. Vprašanje po- deželske šole bo treba reše- vati zelo prožno.

Praviloma se bo učitelj na niže organizirani šoli priza- deval, da na določeni, bodisi višji ali celo na srednji stopnji doseže prešolanje ti- stih učencev, ki so se odloči- li za nadaljevanje študija po obveznem šolanju. Prešolali se bodo pač v normalno razvito 8-letno obvezno šolo, ki jim bo dala potrebno osnovo za nadaljevanje študija.

Ne bi se pa mogel sprijaz- niti z mislijo, da bi zasilna višja stopnja 8-letne šole, kjer bi po sili razmer obstajala, zapirala absolventom pot na- prej v občeizobraževalno ali strokovno srednje šole. Nujno se mi zdi, da bi tistim nekaj absolventom zasilne 8-letne šole, ki bi radi nadaljevali študij, morala nuditi skupnost možnost, da bi se v dopolnje- valnem ali bolje rečeno v pri- pravilnem razredu v toliko izpoponili v znanju, da bi lahko uspevali v nadaljnji srednji občeizobraževalni ali strokovni šoli. Obveznim o- biskom pripravljalnega razre- da bi bili taki učenci de- jansko prikrajšani za eno le- to, ker bi se jim študij za to- liko podaljšal. Skupnost bi jih morala za to odškodovati s tem, da bi jim s štipendija- mi omogočila obisk priprav- ljalnega razreda za določeno srednjo šolo. Terenski faktor je pri šolanju le preveč mo- čan, da bi ga bilo mogoče premagati brez nekkih pose- bnih žrtvev.

Ključno vprašanje uspešne šolske reforme v podeželju, tako se mi zdi, je izobrazba učnega kadra. Smatram, da je raztegnitev učiteljskega študija na šest let izven dis- kusije. K učiteljski izobrazbi štejem temeljito splošno in strokovno izobrazbo ter še poseben poglobljen študij ne- ke predmetne skupine. Na ta- k način bo mogoča smotrna zasedba 8-letne obvezne šole, naj bo z normalno ali zasilno višjo stopnjo, tudi že pri manjšem številu učiteljstva na šoli.

A. Savli

Berite

„LJUDSKO PRAVICO“

in obveščeni boste o vseh kulturnih, gospodarskih in političnih dogodkih doma in po svetu

Lek

vsem srečo in uspešno novo leto 1955

Ali bomo morali zapreti nekatere strokovne šole in zakaj?

Vprašanje strokovnih kadrov je danes pri nas prav tako važno, kakor vprašanje materialnih sredstev, da ne rečemo, da včasih še celo bolj. Poznana nam je krilatica: »Kadri rešujejo vse«. Nekateri vprašanje kadrov podcenjujejo in menijo, da je dovolj, če imamo potrebnega materialna sredstva. Takšno mnenje je napačno. Danes ne smemo podcenjevati vloge ljudi in precejšnje vloge strojev, kajti stroji postanejo sijajna stvar šele tedaj, če jih upravljajo ljudje, ki stroje dobro poznajo. Danes, ko so že mnoga podjetja z delavskimi sveti in upravnimi odbori spoznala, da je dober strokovni kader lahko uspešno deluje v proizvodnji, je veliko povpraševanje po strokovnih kadrih. In kje jih dobiti? Iz naših strokovnih šol seveda. Ali so naše strokovne šole danes sposobne vzgajati za operativno potreben in dober naša? Na žalost moramo ugotoviti da ne, ker strokovne šole nimajo dovolj visokokvalificiranih, strokovnih učnih moči za vzgojo mladih strokovnjakov. Strokovnjaki iz strokovnih šol kaže namreč v operativno in tehnično upravne službe, kjer jih bolje razpolagajo in kjer jih v splošnem tudi bolje plačujejo; a strokovne šole ostajajo ali brez strokovnjakov, ali pa obdržijo tiste, ki so v operativni in različnih razlogov manj uporabni. Zaradi pomanjkanja strokovnjakov grozi nekaterim šolam, da jih bo treba zapreti.

Vzemimo samo primer Gradbene srednje šole (Gradbenega tehnikuma) v Ljubljani, kjer se šolajo tehniki in mojstri za gradbeno operativno, geometri in čestari. V kratkem času, je zapustil zavod kar devet inženirjev in šol grozi, da bodo ostali še drugi. Večina teh je odšla iz gradbeno operativno, v tehnično-upravno službo, a dva na tehnično fakulteto. Ti tehniki kadri so bili strokovno odlični, poleg tega pa še dobri vzgojitelji. Kakor vidimo, kaže iz šol predvsem tisti, ki se zavedajo svojih strokovnih sposobnosti in to posebno danes, ko jih operativna zelo vabi in ponuja večje plače, da ne omenimo nekaterih tehnično-upravnih forumov, ki silijo strokovni kader iz šol v tehnično-upravno službo. Kdo naj potem vzgaja našo mladino v tehničnih šolah? Morda tak strokovni kader, ki ga operativna in tehnično upravni forumi odklanjajo?

Vedno poudarjamo, da moramo v vsem našem javnem življenju gledati malo dalje, ne go samo do nosa in vendar vidimo samo do nosa, ker bližnji bodočnosti ne posvečamo dovolj pozornosti, ker ne posvečamo vzgoji kadrov dovolj skrbno. Ali nismo s tako personalno politiko, ki omogoča beg iz strokovnih šol, odgovorni tudi za to, predvsem pa tudi naši mladi, ki bi morali v šoli dobiti mnogo tehničnega znanja, pa ga ne more, ker kaže najboljši strokovnjaki in vzgojitelji iz strokovnih šol v operativno?

V naprednih deželah pomeni mesto vzgojitelja v strokovni šoli neko odliko za strokovnjaka, neko čast, ki je ni lahko poosebiti. Strokovnjaki v strokovnih šolah so za svoje delo dovolj stimulirani. Zakaj pa pri nas ne bi mogli strokovnih kadrov v strokovnih šolah izenačiti z napredovanjem strokovnih kadrov v upravno-tehnični službi? Na gradbeni srednji šoli v Ljubljani so nekateri starejši strokovnjaki razvrščeni v VI. plačilni razred, a njihovi kolegi iste starosti, ali celo mlajši, ki imajo manj prakse v operativni službi, oziroma upravno-tehnični službi, pa so razvrščeni v upravno-tehnični službi v IV. ali III. plačilni razred. V prosvetno-znanstveni službi je VI. plačilni razred kot zaključni, s katerim stopi profesor — strokovnjak v pokoj. Zakaj ne bi mogli napredovati profesor — strokovnjak do III. plačilnega razreda? Ali ni nesmisel, da imajo mladi in celo najmlajši absolventi gradbene srednje šole v posameznem strokovnjakom, ki so jih učili, 25.000 do 29.000 din mesečnih dohodkov, kadar so na terenu?

Potrebno je tudi poudariti, da so mnogi predavatelji prišli na

strokovne šole s premeščenjem iz tehnično-upravne službe ali iz operativne, ker je na šolah primanjlovali tehniških kadrov. Kdo od dobrih strokovnjakov bo danes odšel iz operativne ali tehnično-upravne službe na strokovno šolo? Nikdo, ker nobeden ne more imeti nižjih prejemkov. Morda še kak posameznik, slab strokovnjak, ki je v operativni nesposoben, vendar le res samo posameznik. Naše strokovno šolstvo mora napredovati, ne pa padati. Do nedavnega smo vzgajali na gradbeni sred. šoli mlade kadre, katerih strokovni nivo nikakor ni zaoštril za nivojem absolventov pred II. svetovno vojno. Nasprotno njihovo splošno izobrazbo smo celo izboljšali.

Danes je vprašanje strokovnega kadra v strokovnih šolah kritično, zato ga je treba rešiti tako, da bo v korist naši skupnosti.

Ze to ni pravilno, da je VI. plačilni razred zadnji, s katerim

DELOVNA KONFERENCA RAVNATELJEV GIMNAZIJ IN ŠOLSKIH UPRAVITELJEV V KOČEVJU

V dne 16. in 17. decembra leta 1954 se je v Kočevju uradno odprla konferenca, na kateri je sodelovalo 80 ravnateljev gimnazij, šolskih upraviteljev, upravnikov otroških vrtcev in dijaških internatov iz vsega kočevskega okraja.

Na delovni konferenci je bilo 10 referatov, ki so nakazali nekatera poudarjena vprašanja vseh tipov in mnogih šolskih in izvenšolskih problemov. Referatov so sledile izjemne diskusije, ki so razčistile senčne in sončne strani vzgojnega dela, zblizale in izenačile misli konferenčnih in nakazali smeri za bodoče delo.

O uradni administraciji je podal prvi referat tov. Novak Tone, upravni inšpektor OLO. Obravnavane je vse uradne knjige, ki jih morajo imeti šole in podal navodila, kako je treba te voditi v skladu s predpisanimi uredbi in predpisi.

Vsi konferenčni so izrazili željo, naj prosvetne oblasti izdajo nov šolski priročnik, ki bo vseboval vse potrebne pomanjkljivosti in po možnosti zasedel.

Druženje upravljanje šol (delo šolskih odborov, Obč. svetov za prosv. in kult., roditeljski sveti in sestanki) je obravnavalo in nakazalo glavne smernice tov. Grebenč Jože, šol. uprav. iz Sušice.

Tov. načelnik Mihič je k referatu dodal, da pripravila zveza na vlada okvirni zakon o družbenem upravljanju šol, vendar naj pristopiti k delu. Druženje upravljanje je bilo tudi vprašanje, ali naj šole imajo svojih strokovnih sposobnosti in to posebno danes, ko jih operativna zelo vabi in ponuja večje plače, da ne omenimo nekaterih tehnično-upravnih forumov, ki silijo strokovni kader iz šol v tehnično-upravno službo.

Kdo naj potem vzgaja našo mladino v tehničnih šolah? Morda tak strokovni kader, ki ga operativna in tehnično upravni forumi odklanjajo?

Vedno poudarjamo, da moramo v vsem našem javnem življenju gledati malo dalje, ne go samo do nosa in vendar vidimo samo do nosa, ker bližnji bodočnosti ne posvečamo dovolj pozornosti, ker ne posvečamo vzgoji kadrov dovolj skrbno. Ali nismo s tako personalno politiko, ki omogoča beg iz strokovnih šol, odgovorni tudi za to, predvsem pa tudi naši mladi, ki bi morali v šoli dobiti mnogo tehničnega znanja, pa ga ne more, ker kaže najboljši strokovnjaki in vzgojitelji iz strokovnih šol v operativno?

V naprednih deželah pomeni mesto vzgojitelja v strokovni šoli neko odliko za strokovnjaka, neko čast, ki je ni lahko poosebiti. Strokovnjaki v strokovnih šolah so za svoje delo dovolj stimulirani. Zakaj pa pri nas ne bi mogli strokovnih kadrov v strokovnih šolah izenačiti z napredovanjem strokovnih kadrov v upravno-tehnični službi?

Na gradbeni srednji šoli v Ljubljani so nekateri starejši strokovnjaki razvrščeni v VI. plačilni razred, a njihovi kolegi iste starosti, ali celo mlajši, ki imajo manj prakse v operativni službi, oziroma upravno-tehnični službi, pa so razvrščeni v upravno-tehnični službi v IV. ali III. plačilni razred. V prosvetno-znanstveni službi je VI. plačilni razred kot zaključni, s katerim stopi profesor — strokovnjak v pokoj. Zakaj ne bi mogli napredovati profesor — strokovnjak do III. plačilnega razreda? Ali ni nesmisel, da imajo mladi in celo najmlajši absolventi gradbene srednje šole v posameznem strokovnjakom, ki so jih učili, 25.000 do 29.000 din mesečnih dohodkov, kadar so na terenu?

Potrebno je tudi poudariti, da so mnogi predavatelji prišli na

strokovne šole s premeščenjem iz tehnično-upravne službe ali iz operativne, ker je na šolah primanjlovali tehniških kadrov. Kdo od dobrih strokovnjakov bo danes odšel iz operativne ali tehnično-upravne službe na strokovno šolo? Nikdo, ker nobeden ne more imeti nižjih prejemkov. Morda še kak posameznik, slab strokovnjak, ki je v operativni nesposoben, vendar le res samo posameznik. Naše strokovno šolstvo mora napredovati, ne pa padati. Do nedavnega smo vzgajali na gradbeni sred. šoli mlade kadre, katerih strokovni nivo nikakor ni zaoštril za nivojem absolventov pred II. svetovno vojno. Nasprotno njihovo splošno izobrazbo smo celo izboljšali.

Danes je vprašanje strokovnega kadra v strokovnih šolah kritično, zato ga je treba rešiti tako, da bo v korist naši skupnosti.

Ze to ni pravilno, da je VI. plačilni razred zadnji, s katerim

strokovne šole s premeščenjem iz tehnično-upravne službe ali iz operativne, ker je na šolah primanjlovali tehniških kadrov. Kdo od dobrih strokovnjakov bo danes odšel iz operativne ali tehnično-upravne službe na strokovno šolo? Nikdo, ker nobeden ne more imeti nižjih prejemkov. Morda še kak posameznik, slab strokovnjak, ki je v operativni nesposoben, vendar le res samo posameznik. Naše strokovno šolstvo mora napredovati, ne pa padati. Do nedavnega smo vzgajali na gradbeni sred. šoli mlade kadre, katerih strokovni nivo nikakor ni zaoštril za nivojem absolventov pred II. svetovno vojno. Nasprotno njihovo splošno izobrazbo smo celo izboljšali.

Danes je vprašanje strokovnega kadra v strokovnih šolah kritično, zato ga je treba rešiti tako, da bo v korist naši skupnosti.

Ze to ni pravilno, da je VI. plačilni razred zadnji, s katerim

strokovne šole s premeščenjem iz tehnično-upravne službe ali iz operativne, ker je na šolah primanjlovali tehniških kadrov. Kdo od dobrih strokovnjakov bo danes odšel iz operativne ali tehnično-upravne službe na strokovno šolo? Nikdo, ker nobeden ne more imeti nižjih prejemkov. Morda še kak posameznik, slab strokovnjak, ki je v operativni nesposoben, vendar le res samo posameznik. Naše strokovno šolstvo mora napredovati, ne pa padati. Do nedavnega smo vzgajali na gradbeni sred. šoli mlade kadre, katerih strokovni nivo nikakor ni zaoštril za nivojem absolventov pred II. svetovno vojno. Nasprotno njihovo splošno izobrazbo smo celo izboljšali.

Danes je vprašanje strokovnega kadra v strokovnih šolah kritično, zato ga je treba rešiti tako, da bo v korist naši skupnosti.

Ze to ni pravilno, da je VI. plačilni razred zadnji, s katerim

strokovne šole s premeščenjem iz tehnično-upravne službe ali iz operativne, ker je na šolah primanjlovali tehniških kadrov. Kdo od dobrih strokovnjakov bo danes odšel iz operativne ali tehnično-upravne službe na strokovno šolo? Nikdo, ker nobeden ne more imeti nižjih prejemkov. Morda še kak posameznik, slab strokovnjak, ki je v operativni nesposoben, vendar le res samo posameznik. Naše strokovno šolstvo mora napredovati, ne pa padati. Do nedavnega smo vzgajali na gradbeni sred. šoli mlade kadre, katerih strokovni nivo nikakor ni zaoštril za nivojem absolventov pred II. svetovno vojno. Nasprotno njihovo splošno izobrazbo smo celo izboljšali.

Danes je vprašanje strokovnega kadra v strokovnih šolah kritično, zato ga je treba rešiti tako, da bo v korist naši skupnosti.

Ze to ni pravilno, da je VI. plačilni razred zadnji, s katerim

strokovne šole s premeščenjem iz tehnično-upravne službe ali iz operativne, ker je na šolah primanjlovali tehniških kadrov. Kdo od dobrih strokovnjakov bo danes odšel iz operativne ali tehnično-upravne službe na strokovno šolo? Nikdo, ker nobeden ne more imeti nižjih prejemkov. Morda še kak posameznik, slab strokovnjak, ki je v operativni nesposoben, vendar le res samo posameznik. Naše strokovno šolstvo mora napredovati, ne pa padati. Do nedavnega smo vzgajali na gradbeni sred. šoli mlade kadre, katerih strokovni nivo nikakor ni zaoštril za nivojem absolventov pred II. svetovno vojno. Nasprotno njihovo splošno izobrazbo smo celo izboljšali.

Danes je vprašanje strokovnega kadra v strokovnih šolah kritično, zato ga je treba rešiti tako, da bo v korist naši skupnosti.

Ze to ni pravilno, da je VI. plačilni razred zadnji, s katerim

stopi profesor — tehniški strokovnjak ali profesor splošne izobrazbe v pokoj. Zakaj ne bi izenačili napredovanja prosvetnih delavcev z napredovanjem v tehnično-upravnih in drugih upravnih službah, kjer je mogoče doseči IV. in III. plačilni razred? Nadalje je treba poudariti — tehnični strokovnjaki na ta ali oni način stimulirati, da bi tudi dobri strokovnjaki prišli v strokovne šole. Zavedati se moramo, da se dober tehnični strokovnjak lahko zaposli tako v operativni kot v šoli, dočim se profesor splošnih realnih predmetov lahko uporabi le v šoli. V tem je razlika med profesorji splošnih in realnih predmetov in profesorji — strokovnjaki. In to razliko moramo upoštevati ter stimulirati dobre strokovnjake, da bodo prišli na strokovne šole, sicer bo strokovni nivo strokovnega narasčaja padal, če se bo sploh lahko šolal zaradi pomanjkanja Vidmar Miroslov

DELOVNA KONFERENCA RAVNATELJEV GIMNAZIJ IN ŠOLSKIH UPRAVITELJEV V KOČEVJU

V dne 16. in 17. decembra leta 1954 se je v Kočevju uradno odprla konferenca, na kateri je sodelovalo 80 ravnateljev gimnazij, šolskih upraviteljev, upravnikov otroških vrtcev in dijaških internatov iz vsega kočevskega okraja.

Na delovni konferenci je bilo 10 referatov, ki so nakazali nekatera poudarjena vprašanja vseh tipov in mnogih šolskih in izvenšolskih problemov. Referatov so sledile izjemne diskusije, ki so razčistile senčne in sončne strani vzgojnega dela, zblizale in izenačile misli konferenčnih in nakazali smeri za bodoče delo.

O uradni administraciji je podal prvi referat tov. Novak Tone, upravni inšpektor OLO. Obravnavane je vse uradne knjige, ki jih morajo imeti šole in podal navodila, kako je treba te voditi v skladu s predpisanimi uredbi in predpisi.

Vsi konferenčni so izrazili željo, naj prosvetne oblasti izdajo nov šolski priročnik, ki bo vseboval vse potrebne pomanjkljivosti in po možnosti zasedel.

Druženje upravljanje šol (delo šolskih odborov, Obč. svetov za prosv. in kult., roditeljski sveti in sestanki) je obravnavalo in nakazalo glavne smernice tov. Grebenč Jože, šol. uprav. iz Sušice.

Tov. načelnik Mihič je k referatu dodal, da pripravila zveza na vlada okvirni zakon o družbenem upravljanju šol, vendar naj pristopiti k delu. Druženje upravljanje je bilo tudi vprašanje, ali naj šole imajo svojih strokovnih sposobnosti in to posebno danes, ko jih operativna zelo vabi in ponuja večje plače, da ne omenimo nekaterih tehnično-upravnih forumov, ki silijo strokovni kader iz šol v tehnično-upravno službo.

Kdo naj potem vzgaja našo mladino v tehničnih šolah? Morda tak strokovni kader, ki ga operativna in tehnično upravni forumi odklanjajo?

Vedno poudarjamo, da moramo v vsem našem javnem življenju gledati malo dalje, ne go samo do nosa in vendar vidimo samo do nosa, ker bližnji bodočnosti ne posvečamo dovolj pozornosti, ker ne posvečamo vzgoji kadrov dovolj skrbno. Ali nismo s tako personalno politiko, ki omogoča beg iz strokovnih šol, odgovorni tudi za to, predvsem pa tudi naši mladi, ki bi morali v šoli dobiti mnogo tehničnega znanja, pa ga ne more, ker kaže najboljši strokovnjaki in vzgojitelji iz strokovnih šol v operativno?

V naprednih deželah pomeni mesto vzgojitelja v strokovni šoli neko odliko za strokovnjaka, neko čast, ki je ni lahko poosebiti. Strokovnjaki v strokovnih šolah so za svoje delo dovolj stimulirani. Zakaj pa pri nas ne bi mogli strokovnih kadrov v strokovnih šolah izenačiti z napredovanjem strokovnih kadrov v upravno-tehnični službi?

Na gradbeni srednji šoli v Ljubljani so nekateri starejši strokovnjaki razvrščeni v VI. plačilni razred, a njihovi kolegi iste starosti, ali celo mlajši, ki imajo manj prakse v operativni službi, oziroma upravno-tehnični službi, pa so razvrščeni v upravno-tehnični službi v IV. ali III. plačilni razred. V prosvetno-znanstveni službi je VI. plačilni razred kot zaključni, s katerim stopi profesor — strokovnjak v pokoj. Zakaj ne bi mogli napredovati profesor — strokovnjak do III. plačilnega razreda? Ali ni nesmisel, da imajo mladi in celo najmlajši absolventi gradbene srednje šole v posameznem strokovnjakom, ki so jih učili, 25.000 do 29.000 din mesečnih dohodkov, kadar so na terenu?

Potrebno je tudi poudariti, da so mnogi predavatelji prišli na

strokovne šole s premeščenjem iz tehnično-upravne službe ali iz operativne, ker je na šolah primanjlovali tehniških kadrov. Kdo od dobrih strokovnjakov bo danes odšel iz operativne ali tehnično-upravne službe na strokovno šolo? Nikdo, ker nobeden ne more imeti nižjih prejemkov. Morda še kak posameznik, slab strokovnjak, ki je v operativni nesposoben, vendar le res samo posameznik. Naše strokovno šolstvo mora napredovati, ne pa padati. Do nedavnega smo vzgajali na gradbeni sred. šoli mlade kadre, katerih strokovni nivo nikakor ni zaoštril za nivojem absolventov pred II. svetovno vojno. Nasprotno njihovo splošno izobrazbo smo celo izboljšali.

Danes je vprašanje strokovnega kadra v strokovnih šolah kritično, zato ga je treba rešiti tako, da bo v korist naši skupnosti.

Ze to ni pravilno, da je VI. plačilni razred zadnji, s katerim

strokovne šole s premeščenjem iz tehnično-upravne službe ali iz operativne, ker je na šolah primanjlovali tehniških kadrov. Kdo od dobrih strokovnjakov bo danes odšel iz operativne ali tehnično-upravne službe na strokovno šolo? Nikdo, ker nobeden ne more imeti nižjih prejemkov. Morda še kak posameznik, slab strokovnjak, ki je v operativni nesposoben, vendar le res samo posameznik. Naše strokovno šolstvo mora napredovati, ne pa padati. Do nedavnega smo vzgajali na gradbeni sred. šoli mlade kadre, katerih strokovni nivo nikakor ni zaoštril za nivojem absolventov pred II. svetovno vojno. Nasprotno njihovo splošno izobrazbo smo celo izboljšali.

Danes je vprašanje strokovnega kadra v strokovnih šolah kritično, zato ga je treba rešiti tako, da bo v korist naši skupnosti.

Ze to ni pravilno, da je VI. plačilni razred zadnji, s katerim

strokovne šole s premeščenjem iz tehnično-upravne službe ali iz operativne, ker je na šolah primanjlovali tehniških kadrov. Kdo od dobrih strokovnjakov bo danes odšel iz operativne ali tehnično-upravne službe na strokovno šolo? Nikdo, ker nobeden ne more imeti nižjih prejemkov. Morda še kak posameznik, slab strokovnjak, ki je v operativni nesposoben, vendar le res samo posameznik. Naše strokovno šolstvo mora napredovati, ne pa padati. Do nedavnega smo vzgajali na gradbeni sred. šoli mlade kadre, katerih strokovni nivo nikakor ni zaoštril za nivojem absolventov pred II. svetovno vojno. Nasprotno njihovo splošno izobrazbo smo celo izboljšali.

Danes je vprašanje strokovnega kadra v strokovnih šolah kritično, zato ga je treba rešiti tako, da bo v korist naši skupnosti.

Ze to ni pravilno, da je VI. plačilni razred zadnji, s katerim

strokovne šole s premeščenjem iz tehnično-upravne službe ali iz operativne, ker je na šolah primanjlovali tehniških kadrov. Kdo od dobrih strokovnjakov bo danes odšel iz operativne ali tehnično-upravne službe na strokovno šolo? Nikdo, ker nobeden ne more imeti nižjih prejemkov. Morda še kak posameznik, slab strokovnjak, ki je v operativni nesposoben, vendar le res samo posameznik. Naše strokovno šolstvo mora napredovati, ne pa padati. Do nedavnega smo vzgajali na gradbeni sred. šoli mlade kadre, katerih strokovni nivo nikakor ni zaoštril za nivojem absolventov pred II. svetovno vojno. Nasprotno njihovo splošno izobrazbo smo celo izboljšali.

Danes je vprašanje strokovnega kadra v strokovnih šolah kritično, zato ga je treba rešiti tako, da bo v korist naši skupnosti.

Ze to ni pravilno, da je VI. plačilni razred zadnji, s katerim

strokovne šole s premeščenjem iz tehnično-upravne službe ali iz operativne, ker je na šolah primanjlovali tehniških kadrov. Kdo od dobrih strokovnjakov bo danes odšel iz operativne ali tehnično-upravne službe na strokovno šolo? Nikdo, ker nobeden ne more imeti nižjih prejemkov. Morda še kak posameznik, slab strokovnjak, ki je v operativni nesposoben, vendar le res samo posameznik. Naše strokovno šolstvo mora napredovati, ne pa padati. Do nedavnega smo vzgajali na gradbeni sred. šoli mlade kadre, katerih strokovni nivo nikakor ni zaoštril za nivojem absolventov pred II. svetovno vojno. Nasprotno njihovo splošno izobrazbo smo celo izboljšali.

Danes je vprašanje strokovnega kadra v strokovnih šolah kritično, zato ga je treba rešiti tako, da bo v korist naši skupnosti.

Ze to ni pravilno, da je VI. plačilni razred zadnji, s katerim

strokovne šole s premeščenjem iz tehnično-upravne službe ali iz operativne, ker je na šolah primanjlovali tehniških kadrov. Kdo od dobrih strokovnjakov bo danes odšel iz operativne ali tehnično-upravne službe na strokovno šolo? Nikdo, ker nobeden ne more imeti nižjih prejemkov. Morda še kak posameznik, slab strokovnjak, ki je v operativni nesposoben, vendar le res samo posameznik. Naše strokovno šolstvo mora napredovati, ne pa padati. Do nedavnega smo vzgajali na gradbeni sred. šoli mlade kadre, katerih strokovni nivo nikakor ni zaoštril za nivojem absolventov pred II. svetovno vojno. Nasprotno njihovo splošno izobrazbo smo celo izboljšali.

Danes je vprašanje strokovnega kadra v strokovnih šolah kritično, zato ga je treba rešiti tako, da bo v korist naši skupnosti.

Ze to ni pravilno, da je VI. plačilni razred zadnji, s katerim

strokovne šole s premeščenjem iz tehnično-upravne službe ali iz operativne, ker je na šolah primanjlovali tehniških kadrov. Kdo od dobrih strokovnjakov bo danes odšel iz operativne ali tehnično-upravne službe na strokovno šolo? Nikdo, ker nobeden ne more imeti nižjih prejemkov. Morda še kak posameznik, slab strokovnjak, ki je v operativni nesposoben, vendar le res samo posameznik. Naše strokovno šolstvo mora napredovati, ne pa padati. Do nedavnega smo vzgajali na gradbeni sred. šoli mlade kadre, katerih strokovni nivo nikakor ni zaoštril za nivojem absolventov pred II. svetovno vojno. Nasprotno njihovo splošno izobrazbo smo celo izboljšali.

Pedagoški kongres v Pleysteinu

V Prosvetnem delavcu štev. 13 in 14 od 30. septembra 1954 je bila pod člankom: Pedagoški kongres v Pleysteinu, v katerem opisuje edini udeleženec tega kongresa iz Slovenije svoje vtise in opažanja, tale pripomba uredništva: Objavljamo v izveščku poročilo, iz katerega smo izpustili poglavje o organizaciji šolstva v posameznih državah, o čemer je bilo na tem »kongresu« tudi govora. Objavljamo ga predvsem zato, da bodo naši bralci lahko sami ugotovili, kako borni so v bistvu nekateri taki mednarodni sestanki, čeprav si nadevajo zelo močno nalitje in kako prav so naša združenja stali, da se lanskega »kongresa« niso udeležili. Le čemu smo se letos premislili?

Na zadnja dva stavka le pripombe, ki mi nista všeč, tole: Bavarsko učiteljsko združenje je povabilo republiški odbor društva učiteljev Slovenije na mednarodni kongres, ki je bil določen od 29. do 26. julija v Pleysteinu s temo: »Učitelji kot vzgojitelji. Republiško društvo je izbralo mene, ki pa na kongres nisem prav rad šel, posebno še ko sem zvedel, da bom edini iz Jugoslavije. Takoj prvi dan kongresa pa sem bil prav zadovoljen in sem se še bolj zadovoljen in samozavesten vrnil, ker:

1. sem ugotovil, da je naša revolucija pomenila s starinsko malomeščansko miselnostjo, hlapčevstvom, strankarstvom in odvisnostjo, s čimer se še po vseh državah borijo, mi pa imamo že nov družbeni red, ki je dal ljudstvu in učitelstvu sproščeno in borbenost, enakost in tovarštvo,

2. sem slišal, kako na sestankih in kongresih se brezuspešno debatirajo o malenkostih, se prepričujejo o potrebi reforme šolstva, o ukinitvi verskih šol, kar je naša revolucija uredila z enim mahom,

3. sem ugotovil, da nemška starejša generacija je globoko tiči v sponah stare miselnosti, romantičnosti, nadutosti in mentalitete hitlerjeve vzgoje ter da so samo tisti delavci, intelektualci in znanstveniki, ki so veliko potovali in videli več sveta, propagatorji demokratične ideje in prijatelja sveta med narodi, dočim je pri nas vsak Jugoslovčan,

4. sem videl, da se delavstvo po vseh državah še bori s štrajki za svoje najosnovnejše pravice in življenjski standard, medtem ko imamo pri nas delavsko samoupravljanje tovarn, rudnikov in podjetij ter celo družbeno upravljanje šolstva,

5. je ugotovljeno, da v večini držav se proučuje učitelstvo v slabih učilnicah, v slabih hišah, v močnih razredih z visoko učno obveznostjo celo do 67. leta starosti, da nimajo urejenega socialnega zavarovanja, si morajo popravilo svoj plačevati sami in so celo v času boleznih brez plače, ko je pa pri nas izvedeno socialno zavarovanje, izplačilo mater in dosežena pokojnina s 35, oziroma 30. letu službe in 50, oziroma 55. starostni leti,

6. so zastopniki raznih držav želeli ravno iz urejene Jugoslavije podatke o šolski mreži, organizaciji in upravljanju šolstva, zakona o državnih namestjenicah, socialnem zavarovanju, da bodo na osnovi teh zahtevali tudi zase pravice, katere že imamo v naprednejših državah.

O vseh teh uspehih in napredku naše države sem zaradi živga zanimanja delegatov tujih držav imel tri predavanja in še veliko razgovorov s posamezniki v seminarju. Spočetka so imeli zelo slaba ali pa prav čudna mnenja o naši državi, kar pa se je potem zelo izboljšalo in so celo prišli po kongresu nekateri na izlet v našo državo.

Res, da so taki mednarodni »kongresi« vsebinsko slabši, kot bi človek pričakoval. Jaz pa sem dobil zvesti, da smo v marsičem napreli. Ali ni to tudi za vsakogar prav dobra šola, saj tako radi verjamemo in cenimo vse, kar je tujega.

Kar nič se mi ne zdi prav, da se republiški odbor vsako leto ne odzove takim vabilom. Ne bodimo zaprti v ozke meje, temveč izkoristimo vsako priliko, da se pokažemo v tujini, da nas spoznajo, spoznajo naše delo, napore, dobro voljo in uspehe. Če 40 je bilo udeležencev, ki so dobili na tem kongresu povsem drugačen pogled na Jugoslavijo, katero so prej samo toliko poznali, da so se me spočetka bali kot rdečega vrana. Tudi na napakah, pomanjkljivostih tujine se bomo učili in s tem znali še bolj ceniti svoje in postali bomo še bolj zadovoljni in samozavestni. Ko bi se bili mogli osebno prepričati o svetovskem šolstvu, bi ne bili toliko eksperimentalni; zato je veliko več vreden osebni stik kot pa sama literatura.

To je moje mnenje, kol tudi mnogih drugih, ki so me opozarjali na vašo pripombo.

Drago Vovčina

Cenjene naročnike in dopisnike obveščamo, da bo izšla naslednja (dvojna) številka Prosvetnega delavca po 27. januarja. Material za to številko moramo imeti najkasneje do 20. januarja. Prosimo predvsem za krajše članke, ker smo z daljšimi, studioznimi članki preskrbljeni že za nekaj številke. Če pišete za objavo, pišite samo na eno stran!

Uredništvo

Dopisujte v »Prosvetni delavec«

Na naslov: Pedagoško društvo NRS, Beograd Terazije 26, St. č. računa 103-T-338.

Pismo uredništvu

Prosvetni delavci na podeželju, vsi izven naših večjih mest, pazljivo sledimo poročilom in razpravam o nujni potrebi zasedbe učnih mest v okraju Slovenj Gradec in Sežana. Kaj se pravi delati na šoli, kjer ena tretjina učnih moči manjka, to vemo mi, tega problema Ljubljana ne pozna. In prav zares se čudimo, da je stanje še sedaj tako, ko gremo proti koncu prvega polletja. Res, da so nadure sedaj precej dobro plačane in da mnogi tako zaslužijo še po

Kaj je bolje?

V predzadnji številki priporočila člankar delitev učencev po sposobnosti. Podobno so zbrali ponavljalce v našem okolju na nižji gimnaziji v Veliki Poljani.

Baje se je taka delitev učencev po sposobnostih na tujem obnesla. Pri nas zaenkrat še nimamo potrdila, da je takšna delitev uspešna.

Težimo za tem, da bi imeli čim skladnejše oddelke, da bi bile sposobnosti učencev kar najbolj izenačene. Starostni razred, ki ga imamo, je že ena tak oblika. Vendar so pogosto tudi v njem učenci različnih sposobnosti. Ob enakih zunanjih pogojih vsekakor velja: skladnejše sposobnosti, bolj izenačena aktivnost. Na ta način bi se ne zgodilo, da bi bile metode dela predolgočasne za nadarjene in pretežke za manj sposobne učence.

Ne vemo še, kdaj bi bil pri tršem učencu boljši uspeh, ali če je skupaj s sebi enakimi, ali tedaj, ko ga spodbode zgled ali pa morda potlači žaljiva opazka boljšega učenca. V skladnem oddelku bi bilo slednje izključeno. Preti pa nevarnost, da se učenci zavedo takih umetno povečanih razlik.

Voditi pa nas mora pri takem grupiranju le misel na otrokov in mladostnikov razvoj. Jasno je, da moramo otrokovo mesto v šoli določiti po vseh njegovih oznakah, ne le po inteligenci.

Mogoče dušimo sposobnosti v otroku, mogoče iščemo tiste, za katere sploh ni zasnov v otroku. Otrok mora pač sprejeti vse, kar predpisuje učni načrt. Resnično pa ga zanima in se mu zdi najvažnejše morda očetova kovaška delavnica. V šolo nosi vijake, kolesca, vzmeti, zna pognati vaški traktor... Ne sledi pa suhoparnim pravilom. V šoli pravijo, da nič ne zna. Oče se pa jezí: »Gimnazija mu bo še to zanimanje ubila!«

Pri nas je kmečko okolje. Večina otrok ostane v njem. Toda ali je šola vzbudila v otroku zanimanje za kmetovanje — za boljše kmetovanje kot ga vidi doma? Ali je v našem pouku kaj, kar lahko vzbudi otroku zanimanje za tehniko? Če ni, pač nudimo otroku čisto splošno izobrazbo verbalnega tipa. Zdi se, da smo v našem delu le preveč enostranski. Morda bi delitev otrok le kaj zalegla.

Kodrič Jože, Črenšovci

Srečno, uspehov polno novo leto 1955
želi vsem prosvetnim delavcem

Tobačna tovarna Ljubljana

*Obilo uspeha
v novem letu 1955
želi
vsem svojim odjemalcem*

kolektiv

Primorske založbe

KOPER

„DOM“

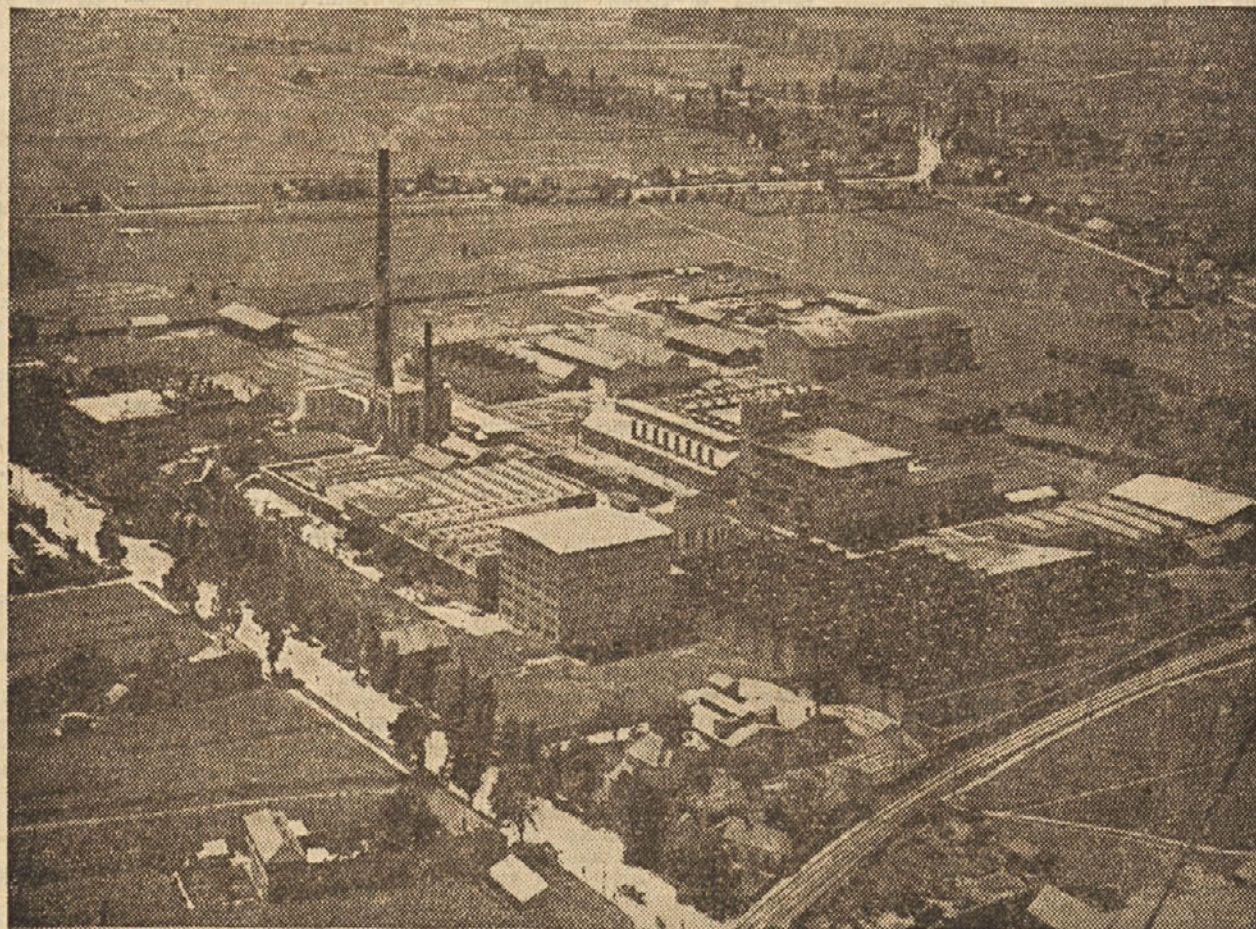
**trgovsko izvozno podjetje
za domačo in umetno obrt**

LJUBLJANA

Mestni trg 4

se priporoča
za nakup praktičnih
in okrasnih predmetov
za dom in gospodinjstvo.
Oglejte si naše bogate zaloge
izdelkov domače in umetne
obrti v naših trgovinah
Cankarjeva 6, Kardeljeva 4,
Trg revolucije 5
in Mestni trg 42

Izdelujemo in dobavljamo: volnene tkanine za moške in ženske obleke, spomladanske in zimске plašče, ženske kostime, volnene odeje in volno za pletenje z imenom »Zlata ovca«

V lastnih prodajalnah konfekcije, z naslovom »Varteks obleke«, ki so v vseh mestih in večjih krajih na območju FLRJ, oskrbujemo potrošnike z raznovrstnimi oblekami, površniki in znanimi nepremočljivimi plašči »Hubertus«

VARTEK S

Varaždinska tekstilna industrija

VARAŽDIN

FNR Jugoslavija